

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

EKONOMİK GÖRÜNÜM

Ekim 2022

Son Güncelleme Tarihi: 08.11.2022

Not: Sunumda yer verilen veri, görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup sadece bilgi amaçlıdır.

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER.....	3
B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM.....	21
C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER	28
1) MAL TİCARETİ.....	29
2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ.....	41
D- YATIRIM ORTAMI	52
E- SERBEST BÖLGELER.....	58
F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU ve ÇOK TARAFLI TİCARET	64

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

A- MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

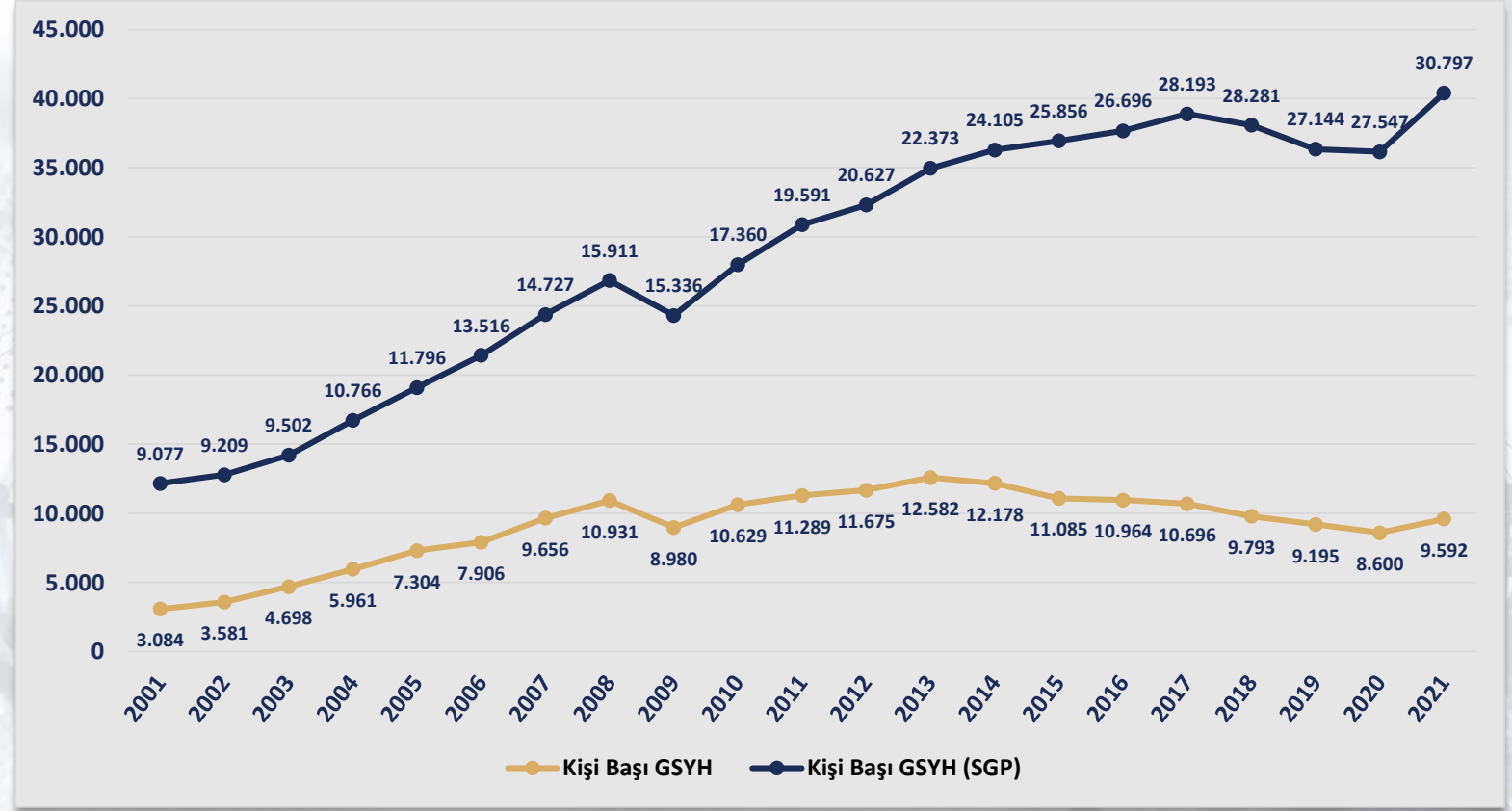
Temel Ekonomik Göstergeler

	2000	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
GSYH ARTIŞI, 2009 Fiyatlarıyla, %	6,9	8,4	6,1	3,3	7,5	3,0	0,9	1,9	11,4
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar TL	171	1.168	2.351	2.627	3.134	3.759	4.312	5.048	7.249
GSYH, Cari Fiyatlarla, Milyar \$	273	777,5	867	869	859	797	759,3	717,1	807,1
NÜFUS, Bin Kişi	64.269	73.142	78.218	79.278	80.313	81.407	82.579	83.385	84.147
KİŞİ BAŞINA GSYH, Cari Fiyatlarla, \$	4.249	10.629	11.085	10.964	10.696	9.793	9.195	8.600	9.592
İHRACAT (GTS, F.O.B.), Milyon \$	-	-	151	149,2	164,5	177,2	180,8	169,6	225,3
İHRACAT(GTS)/GSYH,%	-	-	17,4	17,2	19,1	22,2	23,8	23,7	28,1
İTHALAT (GTS, C.I.F.), Milyon \$	-	-	213,6	202,2	238,7	231,2	210,3	219,5	271,4
İTHALAT(GTS)/GSYH, %	-	-	24,6	23,3	27,8	29,0	27,7	30,6	33,8
İHRACATIN İTHALATI KARŞILAMA ORANI (% ,GTS)	-	-	70,7	73,8	68,9	76,6	86	77,3	83
SEYAHAT GELİRLERİ, Milyar \$	7,6	22,6	26,6	18,7	22,5	25,2	29,8	10,2	20,8
DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR (GİRİŞ), Milyar \$	1	9,1	19,3	13,8	11	12,5	9,6	7,8	14,1
CARİ İŞLEMLER DENGESİ/GSYH, %	-3,6	-5,7	-3,2	-3,1	-4,8	-2,7	0,7	-5,0	-1,9
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI, %	-	46,5	51,3	52	52,8	53,2	53	49,3	51,4
İŞSİZLİK ORANI, %	-	11,1	10,3	10,9	10,9	11	13,7	13,2	12
İSTİHDAM ORANI, %	-	41,3	46	46,3	47,1	47,4	45,7	42,8	45,2
TÜFE, (On iki aylık ortalamalara göre değişim) (%)	-	8,6	7,7	7,8	11,1	16,3	15,2	12,28	19,6

- Kişi başı Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH), 2021 yılında, 2002 yılına göre yaklaşık 2,6 katına çıkarak 3.608 dolardan 9.592 dolara yükselmiştir.
- Satın Alma Gücü Paritesi (SGP) göre, 2021'de kişi başı GSYH, 30.797 dolar olmuştur.

Kişi Başına Düşen GSYH, ABD Doları

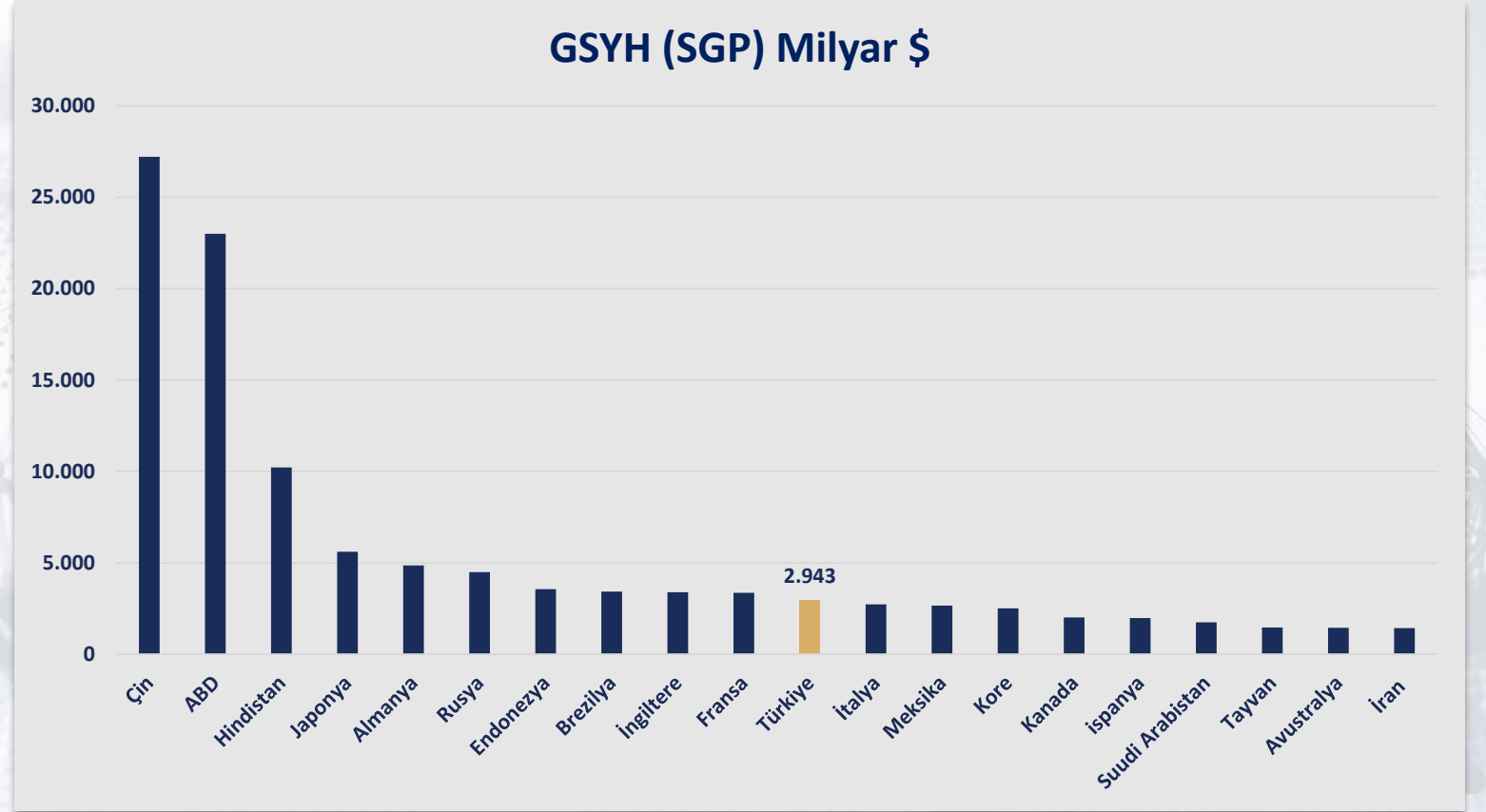

Kaynak: TÜİK

Dünya'nın En Büyük 20 Ekonomisi (Satın Alma Gücü Paritesine (SGP) Göre GSYH)

- 2021 yılı itibarıyla satın alma gücü paritesine (SGP) göre GSYH sıralamasında Türkiye, Dünya'nın 11. Avrupa'nın 4. büyük ekonomisidir.

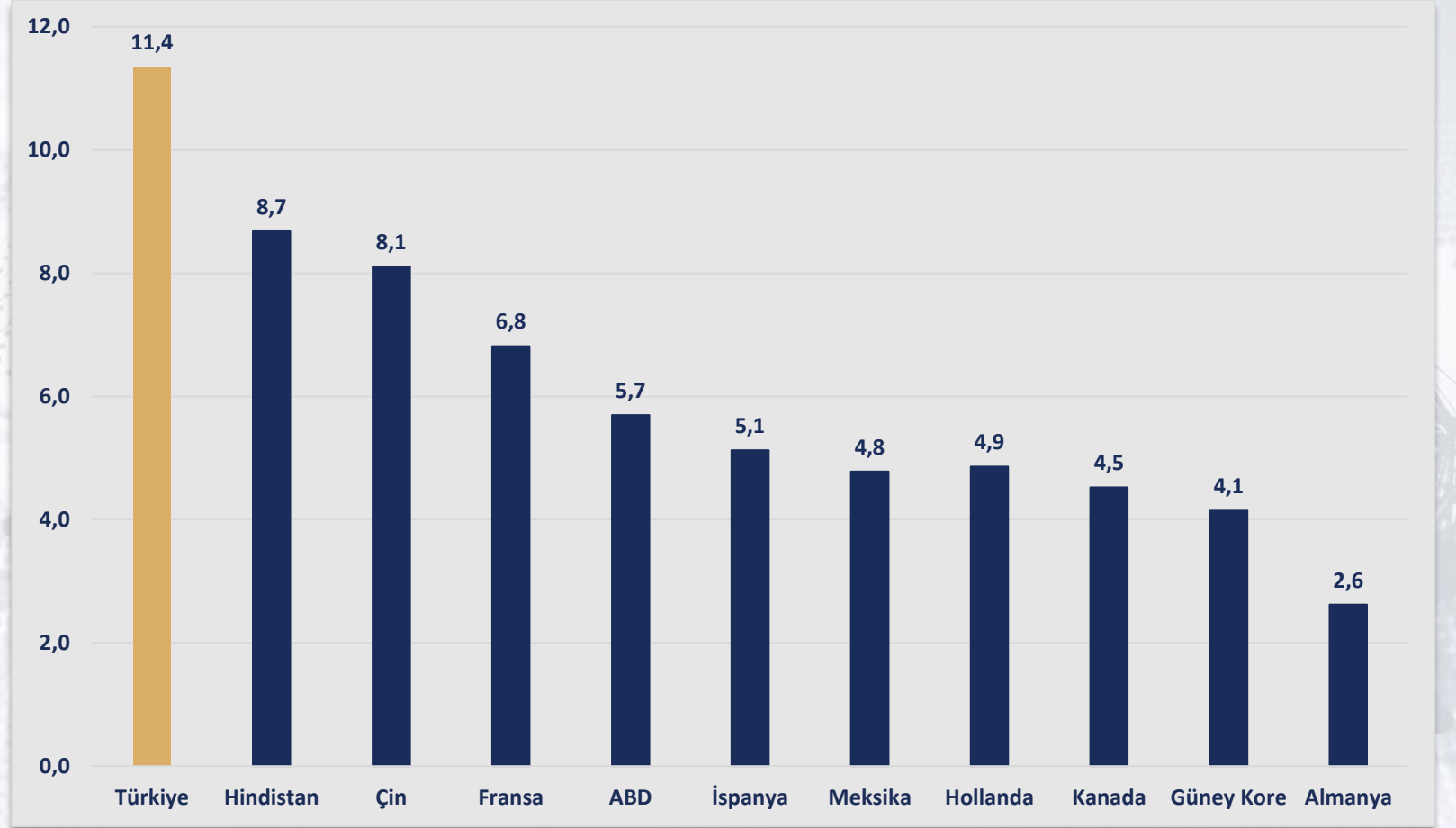

Kaynak: IMF

- Türkiye ekonomisi 2021 yılında %11,4 oranında büyümüştür.

Başlıca Bölgeler ve Ülkeler İtibarıyla GSYH Değişimleri (%) (2021)

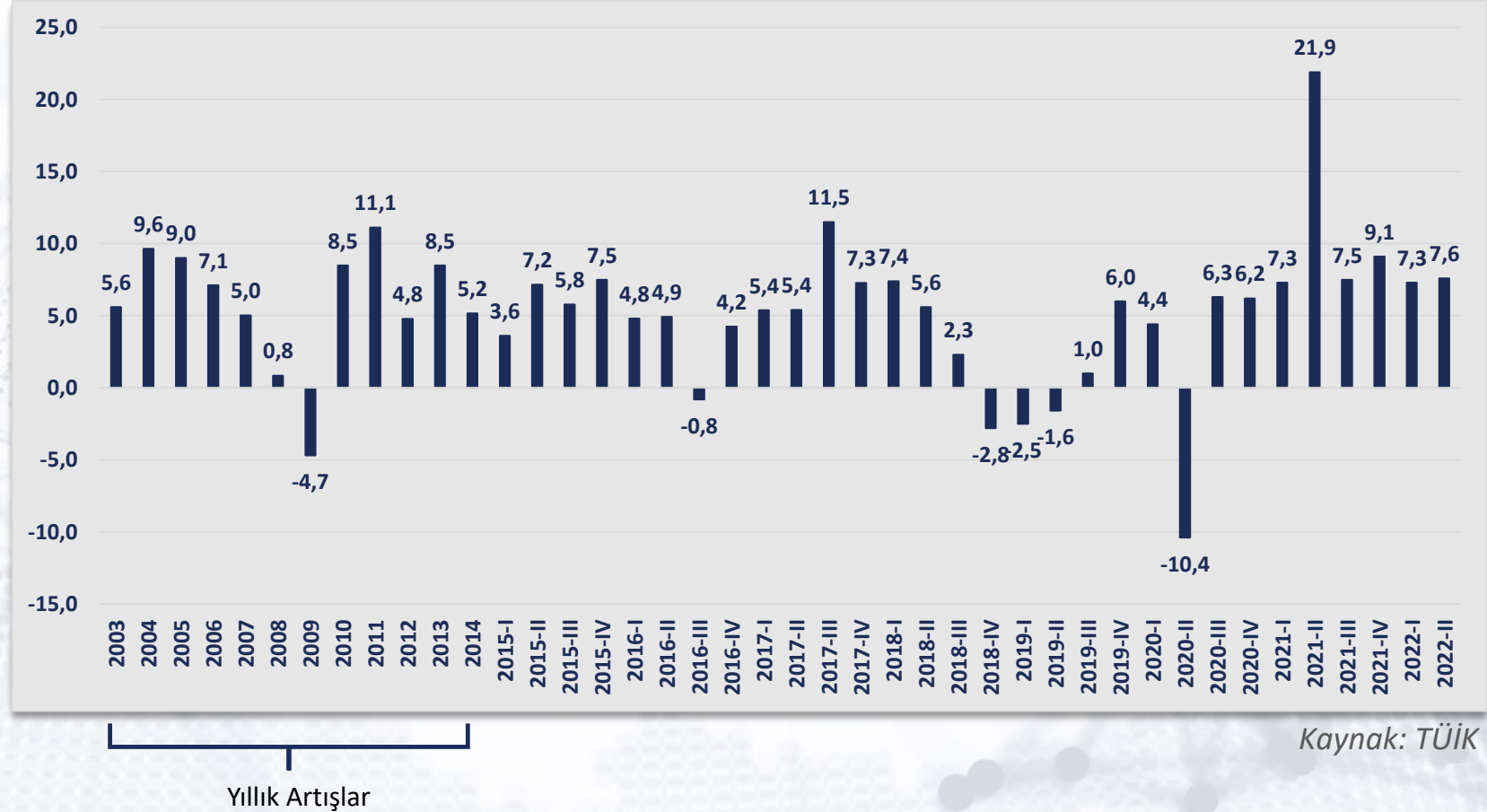

Kaynak: IHS Markit, Bureau of Economic Analysis

- Türkiye ekonomisi 2022 yılının ikinci çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %7,6 oranında büyümüştür.
- 2003-2021 döneminde ise Türkiye ekonomisinde yıllık ortalama %5,5 oranında büyüme kaydedilmiştir.

Dönemler İtibarıyla GSYH Büyüme Oranları (%)

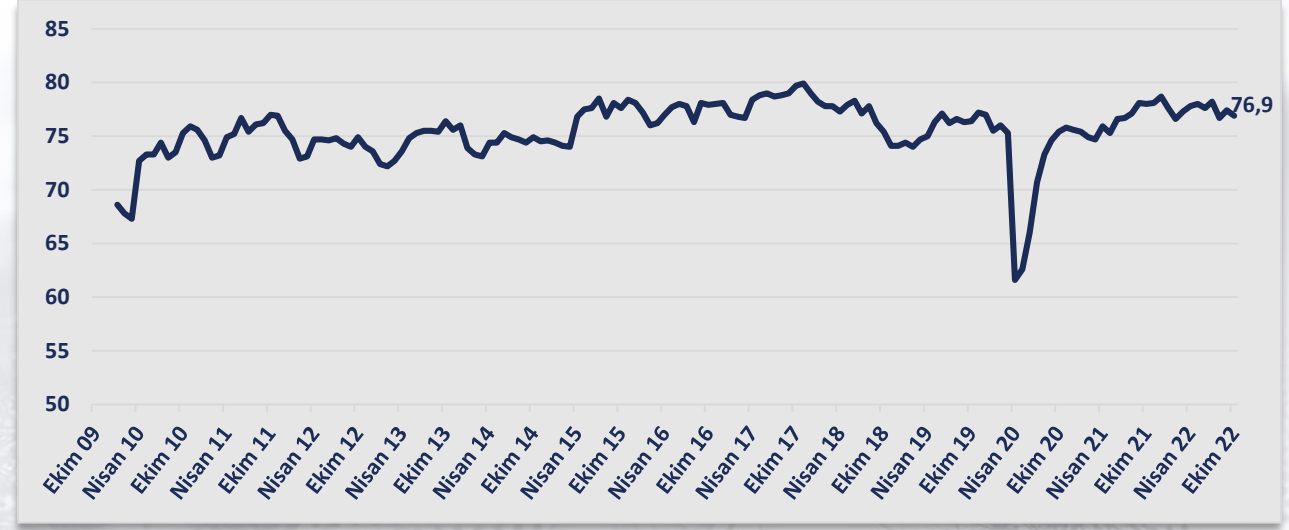

➤ 2022 yılı Ekim ayında, İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı; yıllık bazda 1,10 puan azalış, aylık bazda ise 0,5 puan azalma ile %76,9 seviyesinde gerçekleşmiştir.

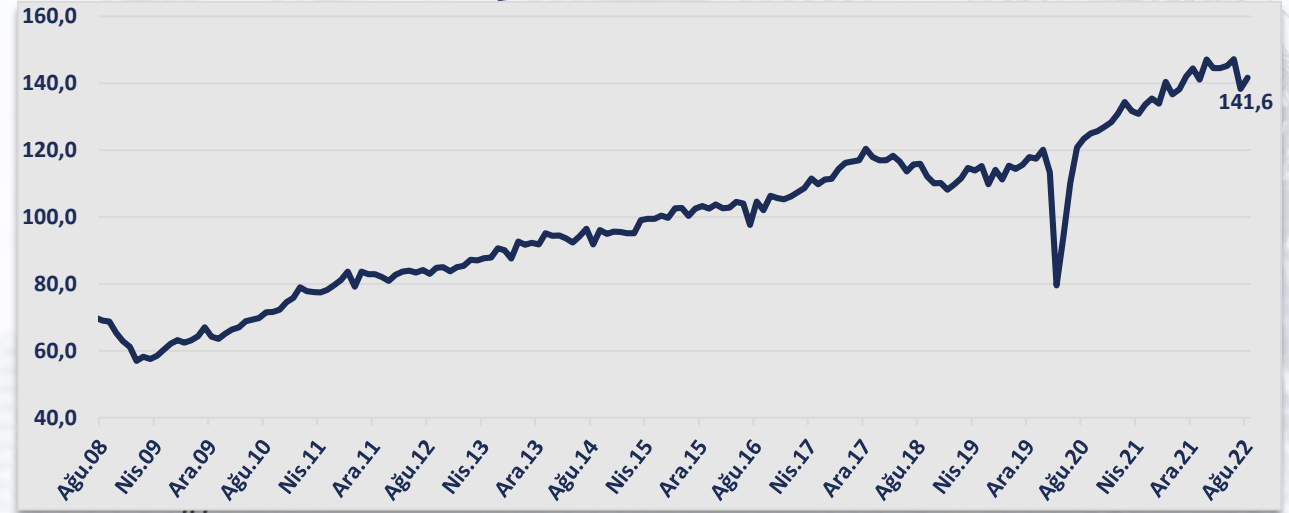
➤ 2022 Ağustos ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretimi endeksi bir önceki aya göre %2,4 oranında artarken, takvim etkisinden arındırılmış sanayi üretim endeksinde ise bir önceki yılın aynı ayına göre %1,0 oranında artış gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: TCMB

Sanayi Üretim Endeksi*

Kaynak: TÜİK

*Mevsim ve Takvim Etkilerinden Arındırılmış Endeks (2015=100)

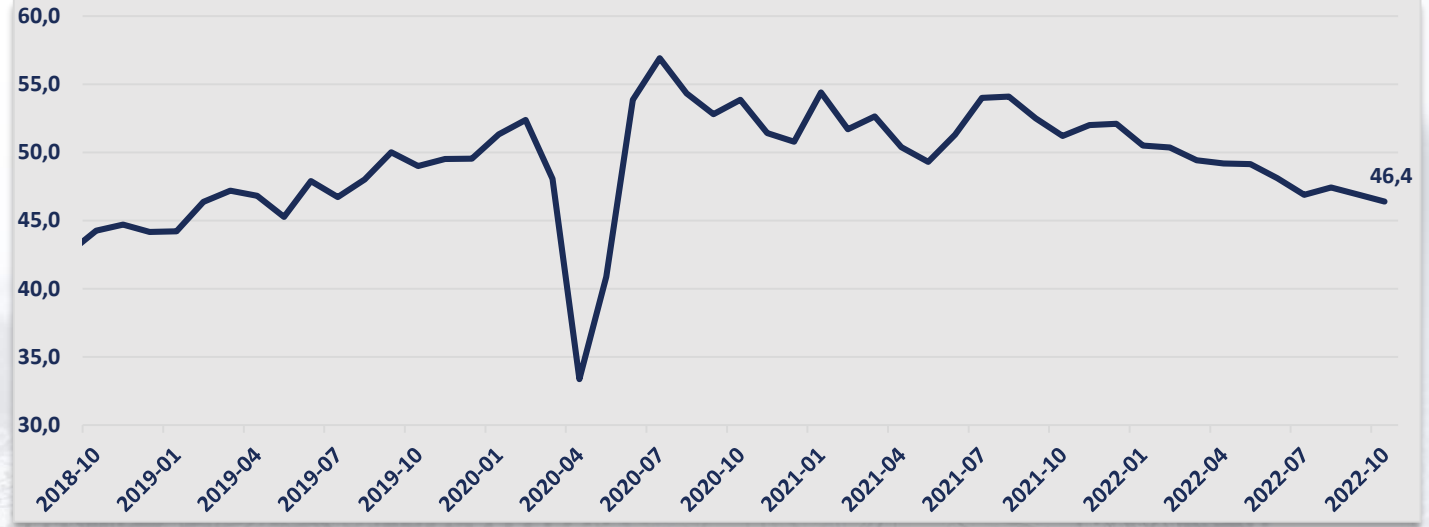
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

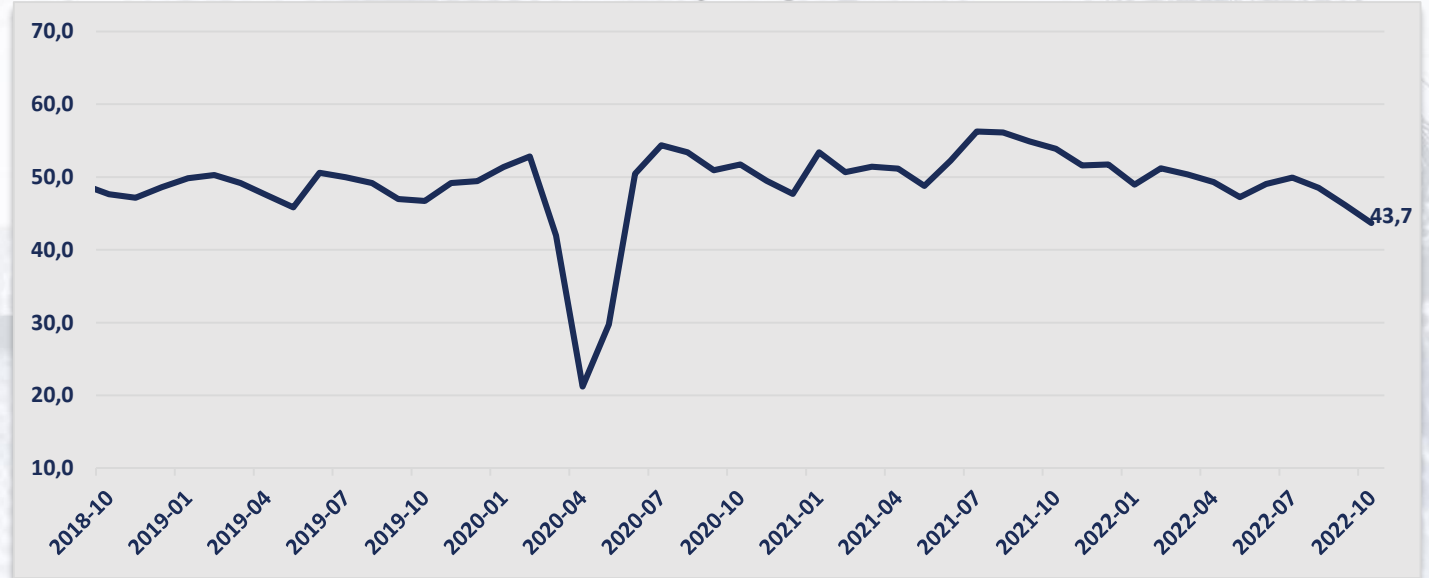
➤ PMI, 2022 yılı Ekim ayında 46,4 olarak gerçekleşmiştir.

➤ Yeni ihracat siparişleri endeksi Ekim ayında 43,7 olarak gerçekleşmiştir.

Satın Alma Yöneticileri Endeksi (PMI)

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi

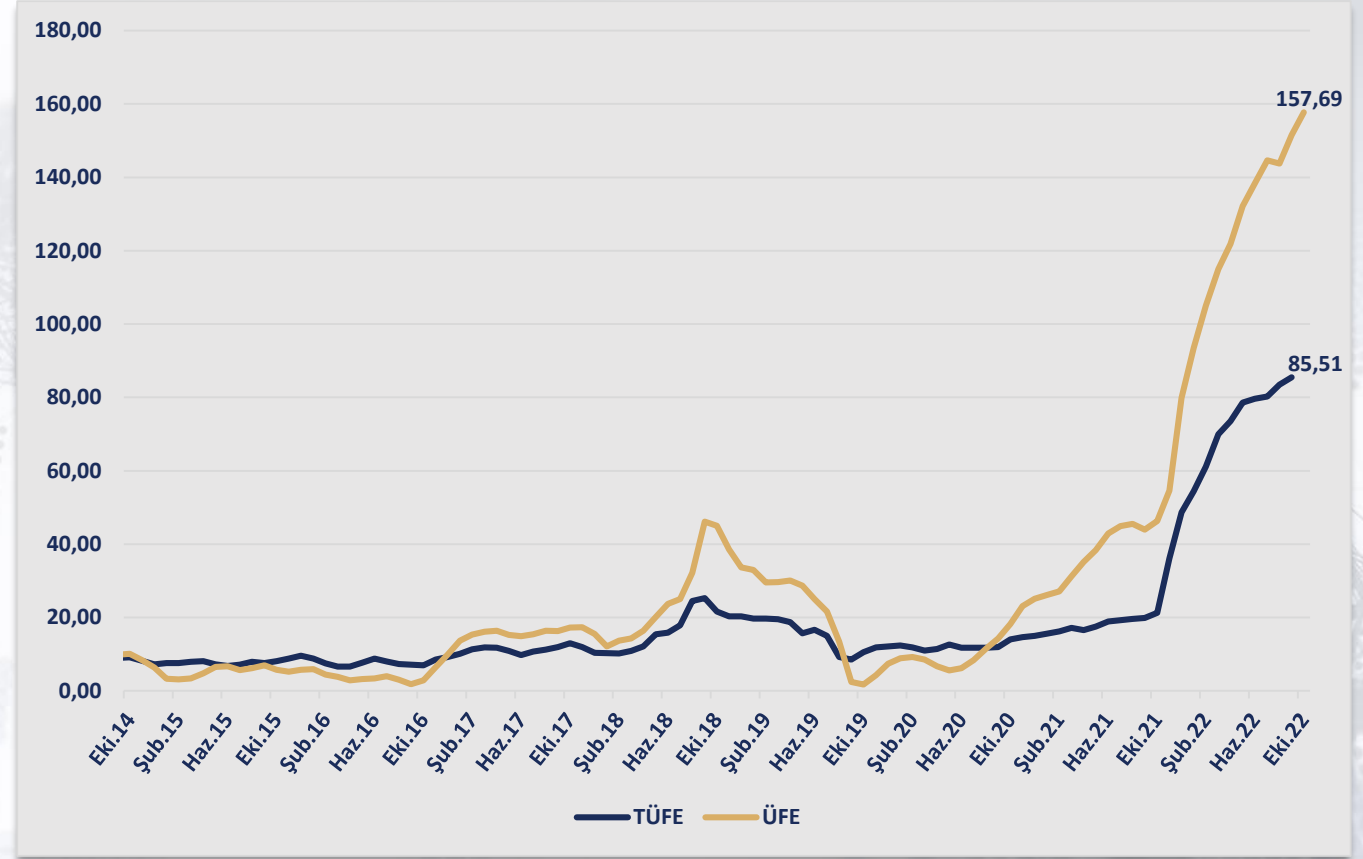
Kaynak: Markit Economics

• Endeksin 50 değerinin üzerinde olması imalat sanayinde iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir.

- 2022 yılı Ekim ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre, TÜFE'de %85,51 oranında, Yİ-ÜFE'de ise %157,69 oranında artış gerçekleşmiştir.

Enflasyondaki Gelişmeler*

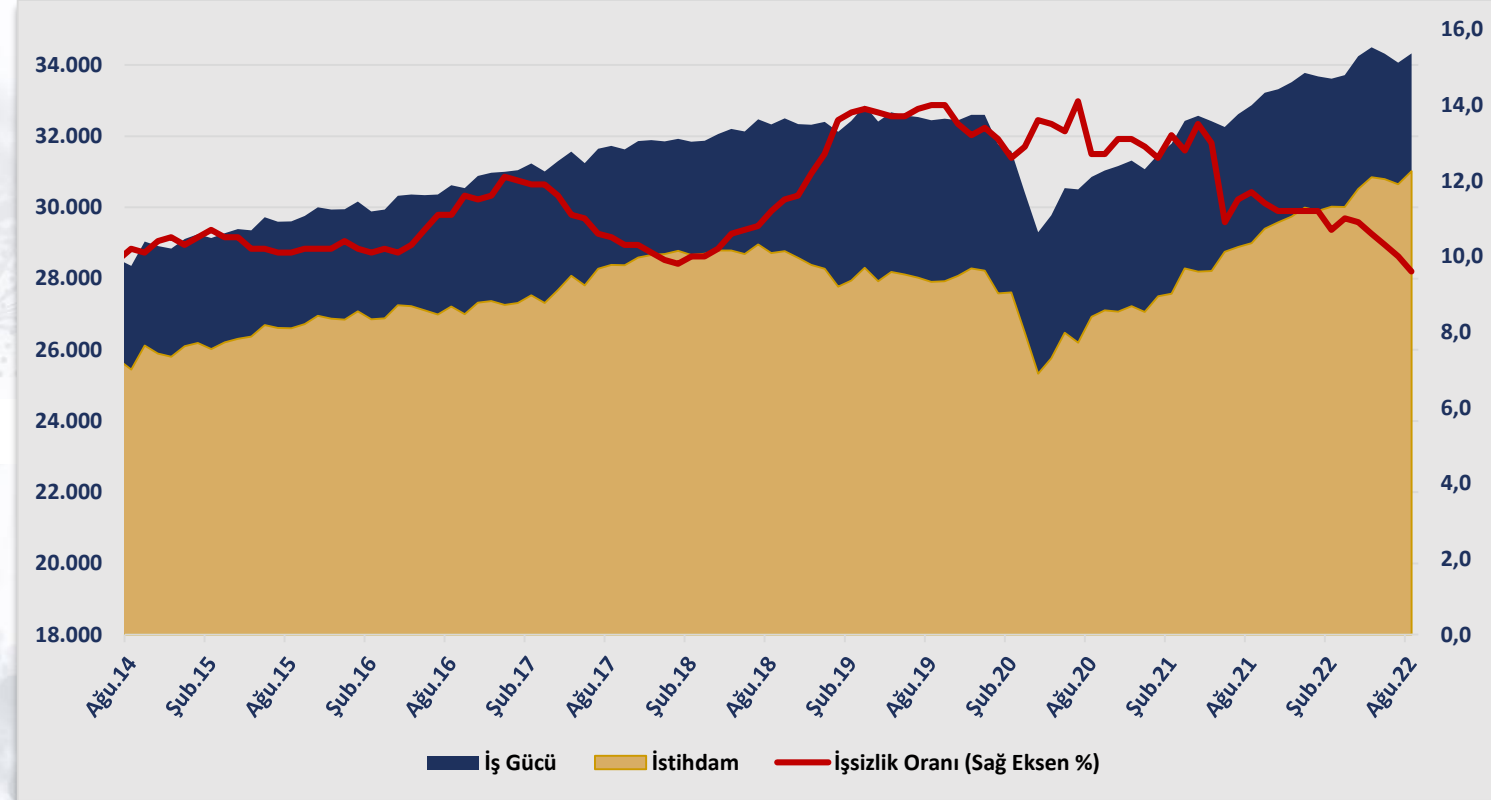
Kaynak: TÜİK

*Endeks (2003=100)

İşgücü Piyasasındaki Gelişmeler

- Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik oranı 2022 Ağustos ayında bir önceki aya göre 0,4 puanlık azalış ile %9,6 seviyesinde gerçekleşmiştir.
- Mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı ABD'de %3,5 (Eylül), AB(27)'de %6(Eylül), Avro Bölgesi'nde %6,6 (Eylül), Almanya'da %3 (Eylül), Fransa'da %7,1 (Eylül) ve İtalya'da %7,9 (Eylül) düzeyinde bulunmaktadır.

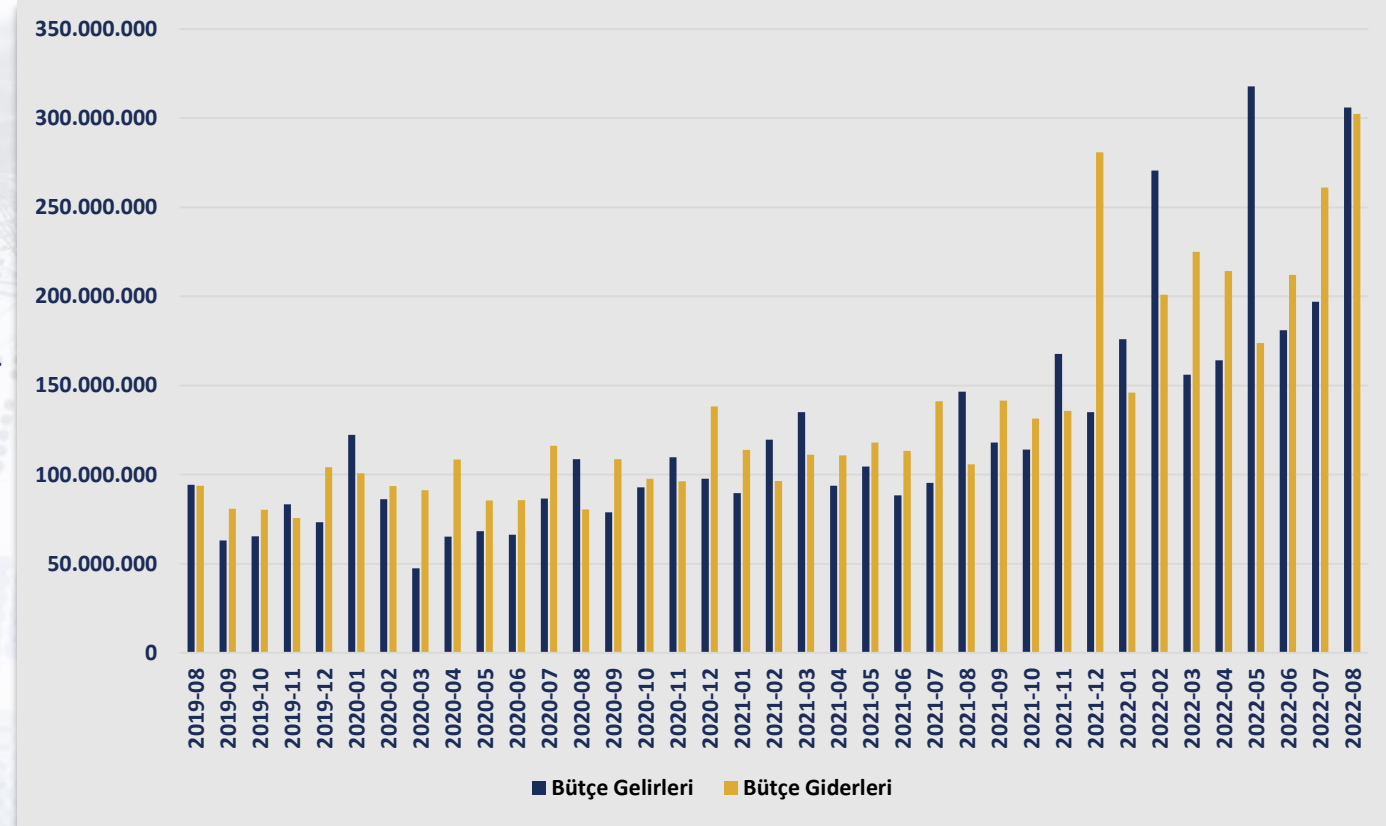
Kaynak: TÜİK

Not: Mevsimsel Düzeltmiş Veriler

- 2022 yılı Ağustos ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 302,3 milyar TL, bütçe gelirleri 305,9 milyar TL ve bütçe fazlası 3,6 milyar TL olarak gerçekleşmiştir

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

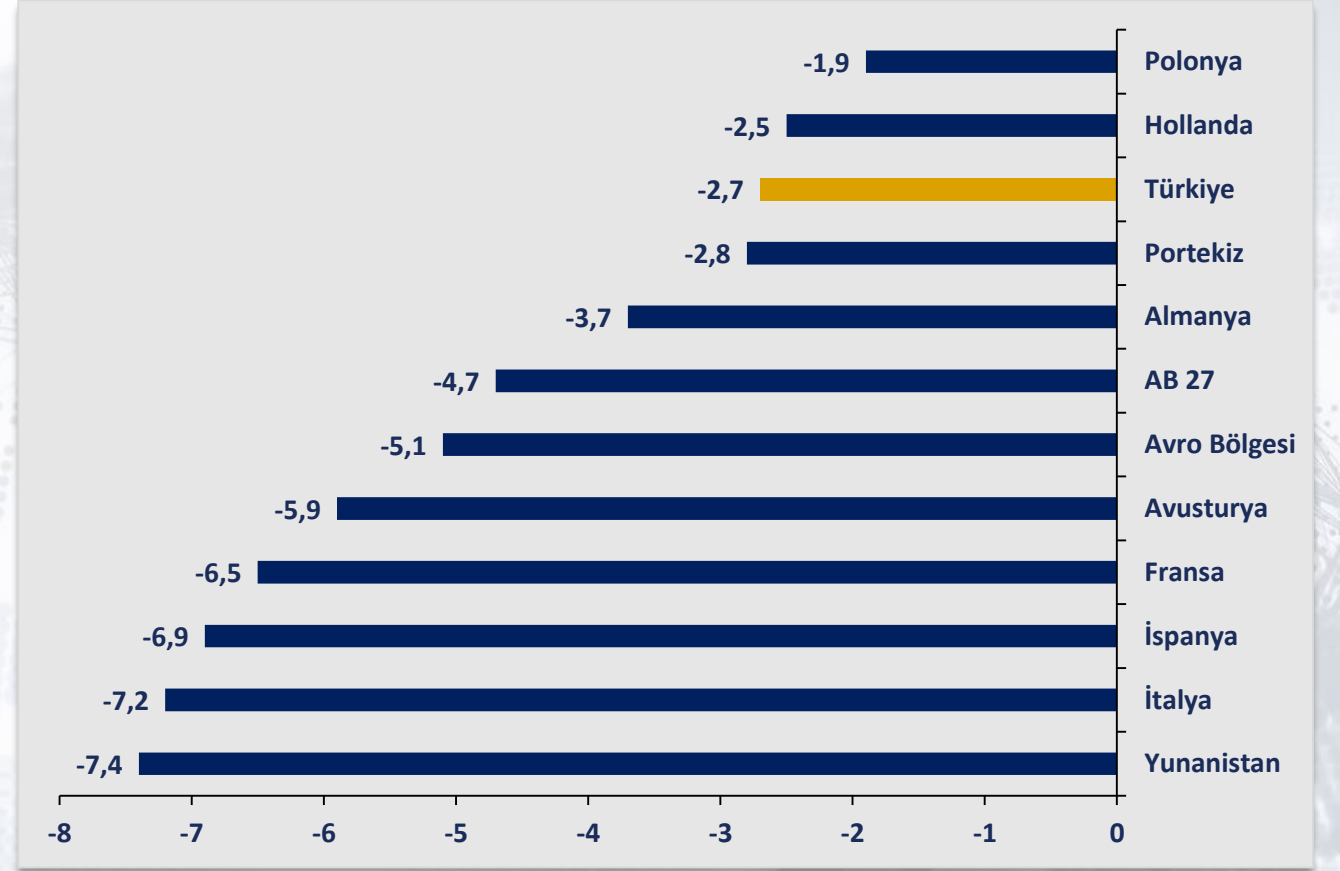

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

➤ Türkiye'nin Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi GSYH'ye oranı 2021 yılında $-%2,7$ ile AB ülkeleri ortalamasının altında gerçekleşmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi / GSYH (%), 2021

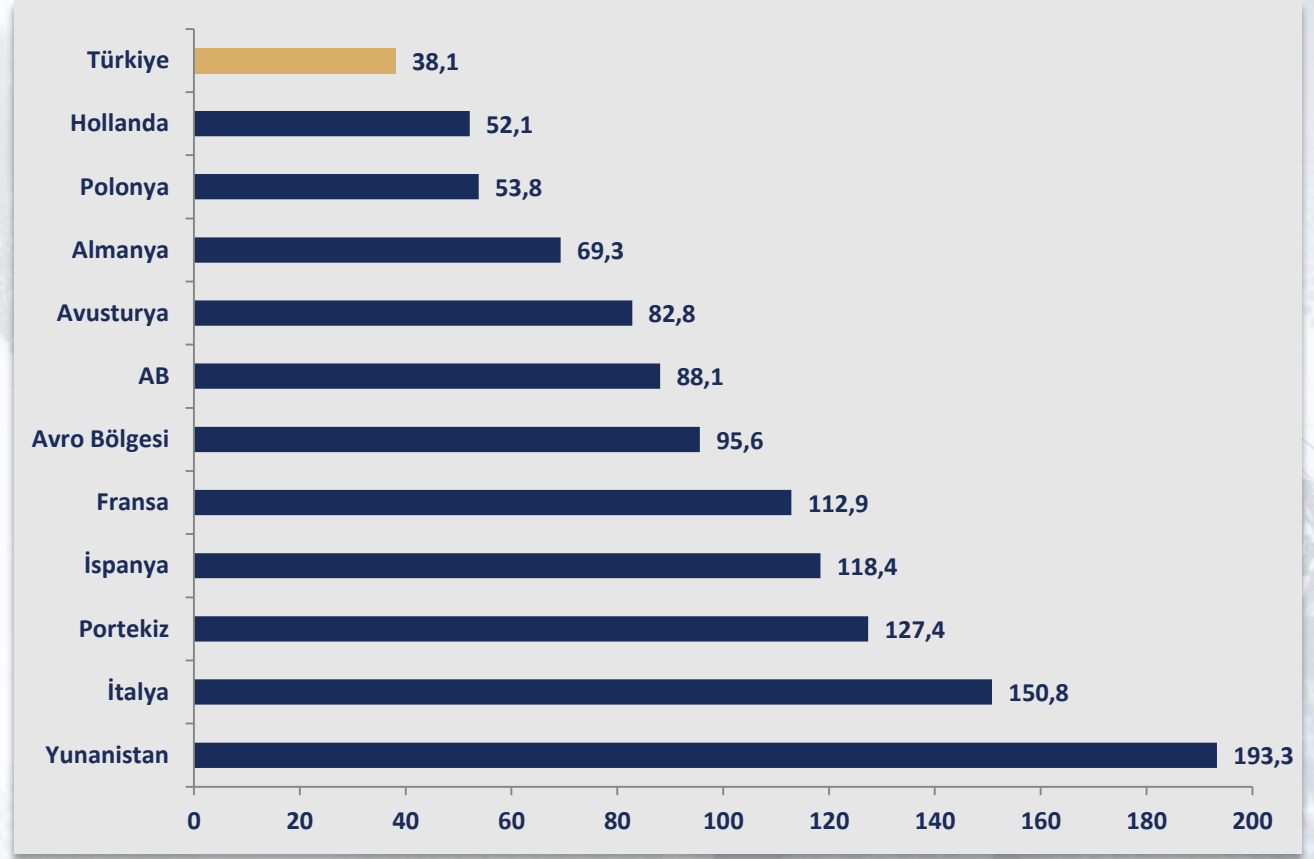

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.

- Türkiye'nin AB tanımlı Genel Devlet Borç Stokunun GSYH'ya oranı 2021 yılında, Maastricht kriteri olan %60'ın oldukça altında, %38,1 olarak gerçekleşmiştir.

AB Tanımlı Genel Devlet Borç Stoku / GSYH (%), 2021

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Eurostat.

- 2022 yılı Ağustos ayında cari işlemler açığı, bir önceki yılın aynı ayına göre %389,5 oranında artarak 3.112 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

Ödemeler Dengesi

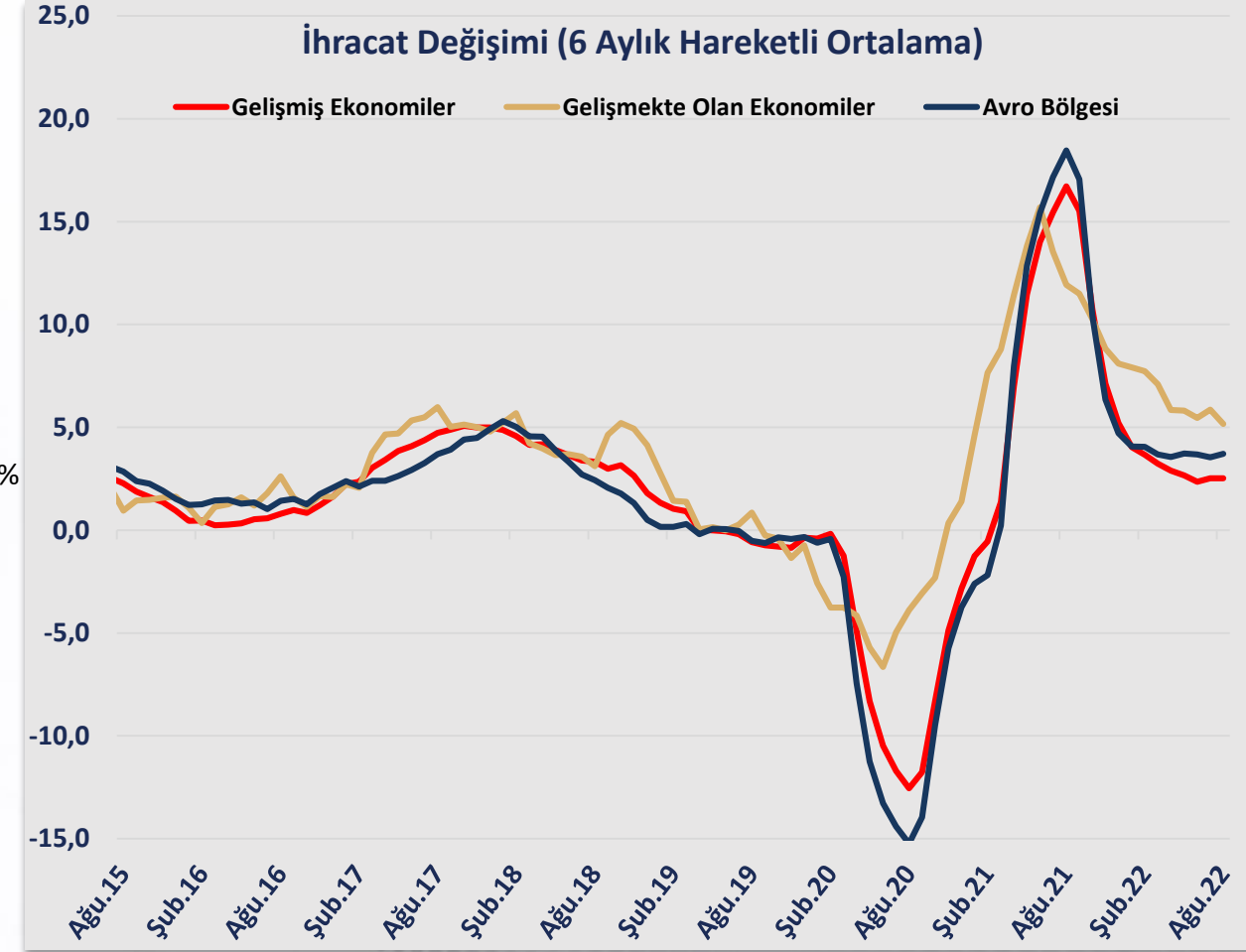
Milyon Dolar	Ağustos			Ocak-Ağustos		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
I- CARI İŞLEMLER HESABI	1.075	-3.112	-389,5	-12.760	-39.717	211,3
A. DIŞ TİCARET DENGESİ	-2.884	-9.700	236,3	-19.463	-59.764	207,1
B. HİZMETLER DENGESİ	4.721	7.236	53,3	13.925	27.190	95,3
C. BİRİNCİL GELİR DENGESİ	-837	90	-110,8	580	678	16,9
D. İKİNCİL GELİR DENGESİ	75	131	74,7	851	767	-9,9
II- SERMAYE HESABI	-22	-16	-27,3	-59	-139	135,6
III- FİNANS HESAPLARI	3.536	9	-99,7	-60	-21	-65,0
Doğrudan Yatırımlar	-1.060	855	-180,7	372	-11.431	-3172,8
Net Varlık Edinimi	1.544	-573	-137,1	-4.655	-3.605	-22,6
Net Yükümlülük Oluşumu	2.604	-25	-101,0	1.812	260	-85,7
Sermaye	1.651	887	-46,3	8.444	6.832	-19,1
Yatırım	1.658	209	-87,4	4.391	2.334	-46,8
Tasfiye	7	214	2957,1	4.492	2.848	-36,6
Diğer Sermaye (Net)	294	5	-98,3	101	514	408,9
Gayrimenkul (Net)	659	128	-80,6	723	177	-75,5
Portföy Yatırımları	-1.339	550	-141,1	3.330	4.321	29,8
Diğer Yatırımlar	-7.312	0	-100,0	2.861	274	-90,4
Rezerv Varlıklar	13.247	0	-100,0	6.338	0	-100,0
IV- NET HATA NOKSAN	2.483	44	-98,2	-500	-540	8,0

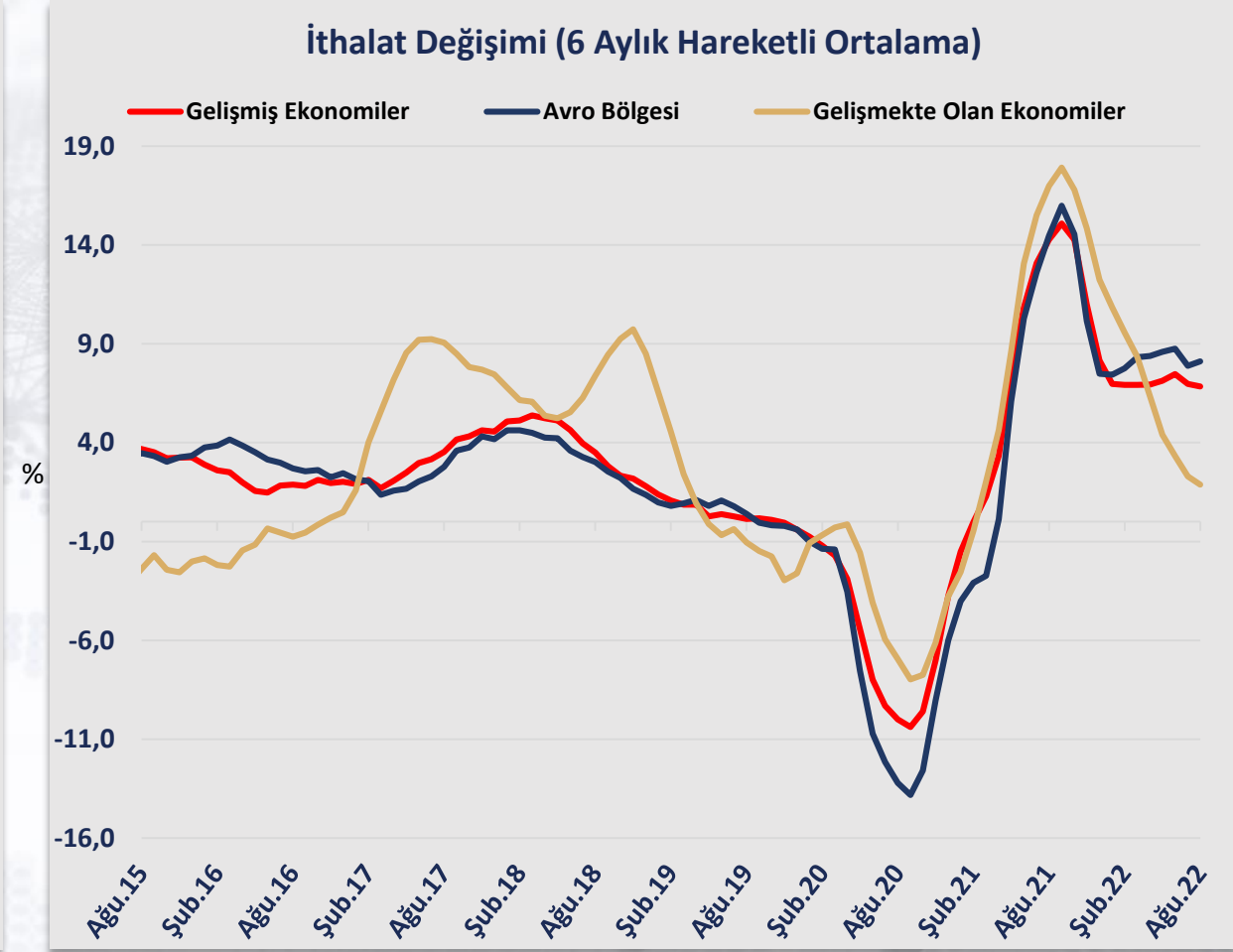

Küresel Ticaret Endekslerindeki Gelişmeler *

İhracat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)

İthalat Değişimi (6 Aylık Hareketli Ortalama)

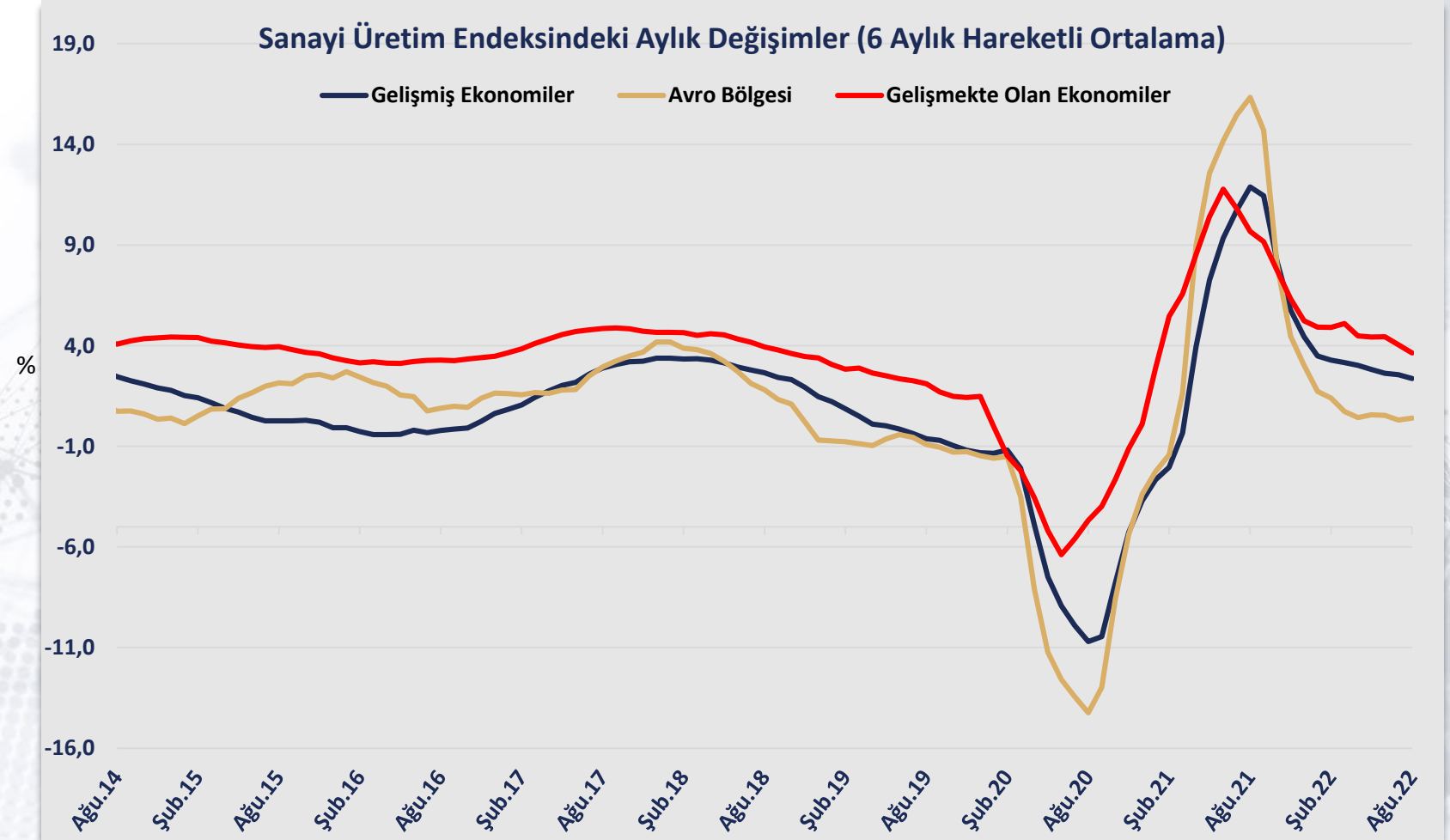
Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analizi Bürosu (CPB)

* Ticaret Endeksi (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır.

Küresel Sanayi Üretim Endekslerindeki Gelişmeler*

- 2022 yılı Ağustos ayı itibarıyla Avro Bölgesinde sanayi üretim hızındaki yavaşlama eğiliminin sona erdiği görülmektedir.
- 2022 yılı Ağustos ayı itibarıyla Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ekonomilerde sanayi üretim hızındaki yavaşlama eğiliminin devam ettiği görülmektedir.

Kaynak: Hollanda Ekonomik Politika Analiz Bürosu(CPB)

*Sanayi Üretim Endeksi, Yüzde Değişim (2010=100), mevsimsel arındırılmış veriler kullanılmakta ve artışlar yıllık olarak hesaplanmaktadır. www.tic.gov.tr

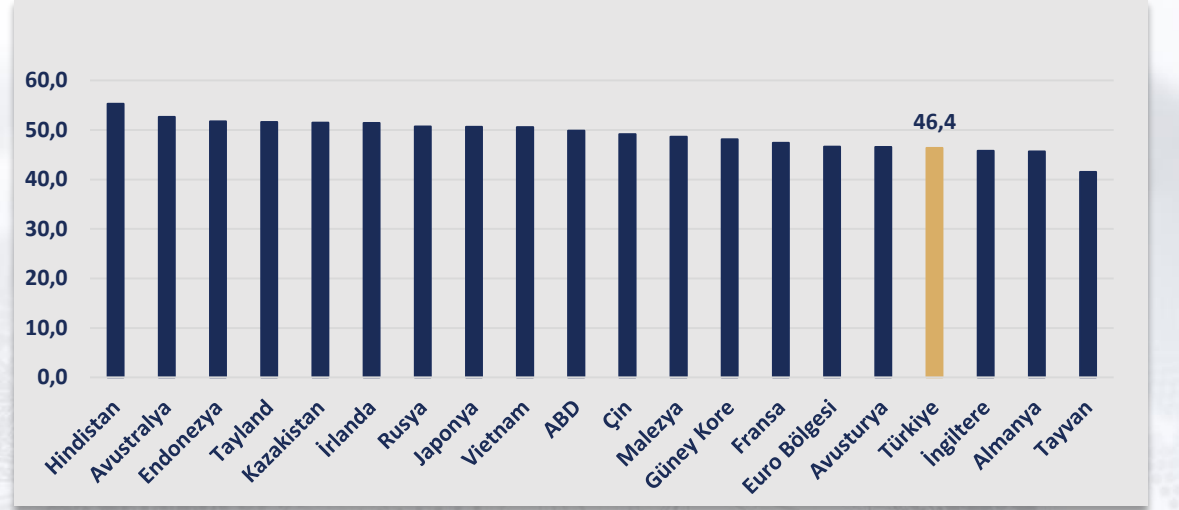
T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

2022 Ekim ayında Türkiye'nin PMI Endeksi 46,4 ile eşik değerinin altında gerçekleşmiştir.

2022 Ekim ayında Türkiye'nin Yeni İhracat Siparişleri Endeksi 43,7 ile eşik değerinin altında gerçekleşmiştir.

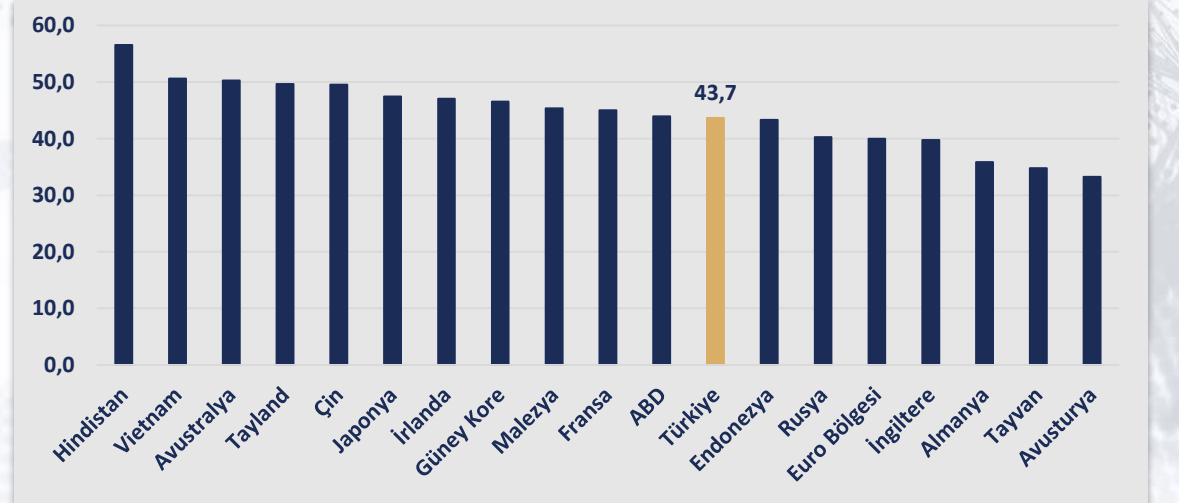
MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

İmalat Sanayi Satın Alma Yöneticileri Endeksi* (PMI), Ekim 2022

Kaynak: IHS Markit

Yeni İhracat Siparişleri Endeksi*, Ekim 2022

Kaynak: IHS Markit

- Endeksin 50 değerinin üzerinde olması imalat sanayinde iyileşmeye işaret ederken 50'nin altında olması kötüleşmeyi ifade etmektedir. Mevsimsellikten arındırılmış veriler kullanılmıştır.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

B- MAKROEKONOMİK GÖRÜNÜM

2023-2025 Orta Vadeli Program Hedefleri

	2021	2022 (GT)	2023 (P)	2024 (P)	2025 (P)
GSYH (Milyar TL, Cari Fiyatlarla)	7.249	13.429	18.654	23.438	27.440
Kişi Başına Milli Gelir (\$)	9.592	9.485	10.071	10.931	12.091
GSYH Reel Büyümesi (%)	11,4	5,0	5,0	5,5	5,5
İşsizlik Oranı (%)	12	10,8	10,4	9,9	9,6
Seyahat Gelirleri (Milyar \$)	20,8	34,0	45,0	55,0	62,0
Cari İşlemler Dengesi (Milyar \$)	-13,6	-47,3	-22,0	-13,7	-10,0
Cari İşlemler Dengesi / GSYH (%)	-1,7	-5,9	-2,5	-1,4	-0,9

Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı GT: Gerçekleşme Tahmini, P: Program

- 2023-2025 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programda aşılama faaliyetlerinin hız kazanması ve sosyal hayat üzerindeki kısıtlamaların azaltılmasıyla salgın sonrası toparlanma sürecinde büyüme potansiyelinin artırılması, yüksek katma değerli üretimi önceleyen Türkiye ekonomisi için; nitelikli istihdam oluşturan, enflasyon ve cari açık yaratmayan, ağırlıklı olarak yurtiçi tasarruflar ve doğrudan yabancı yatırımlarla finanse edilen, verimli alanlara yönlendirilmiş yatırımlara ve ihracata dayalı, yeşil dönüşümü dikkate alan dengeli, istikrarlı ve kapsayıcı bir büyüme yapısının tesis edilmesi temel amaç olarak belirlenmiştir.

Mal Ticareti Hedefleri (OVP)

	2021	2022 (GT)	2023 (P)	2024 (P)	2025 (P)
İhracat (Milyar \$) (GTS)	225,2	255,0	265,0	285,0	305,0
İthalat (Milyar \$) (GTS)	271,4	360,0	345,0	363,0	384,0
Dış Ticaret Dengesi (GTS, Milyar Dolar)	-46,2	-105,0	-80,0	-78,0	-79,0
Dış Ticaret Hacmi (GTS)/GSYH (%)	61,5	76,2	70,3	68,1	64,7
İhracat/İthalat (%)	83,0	70,8	76,8	78,5	79,4

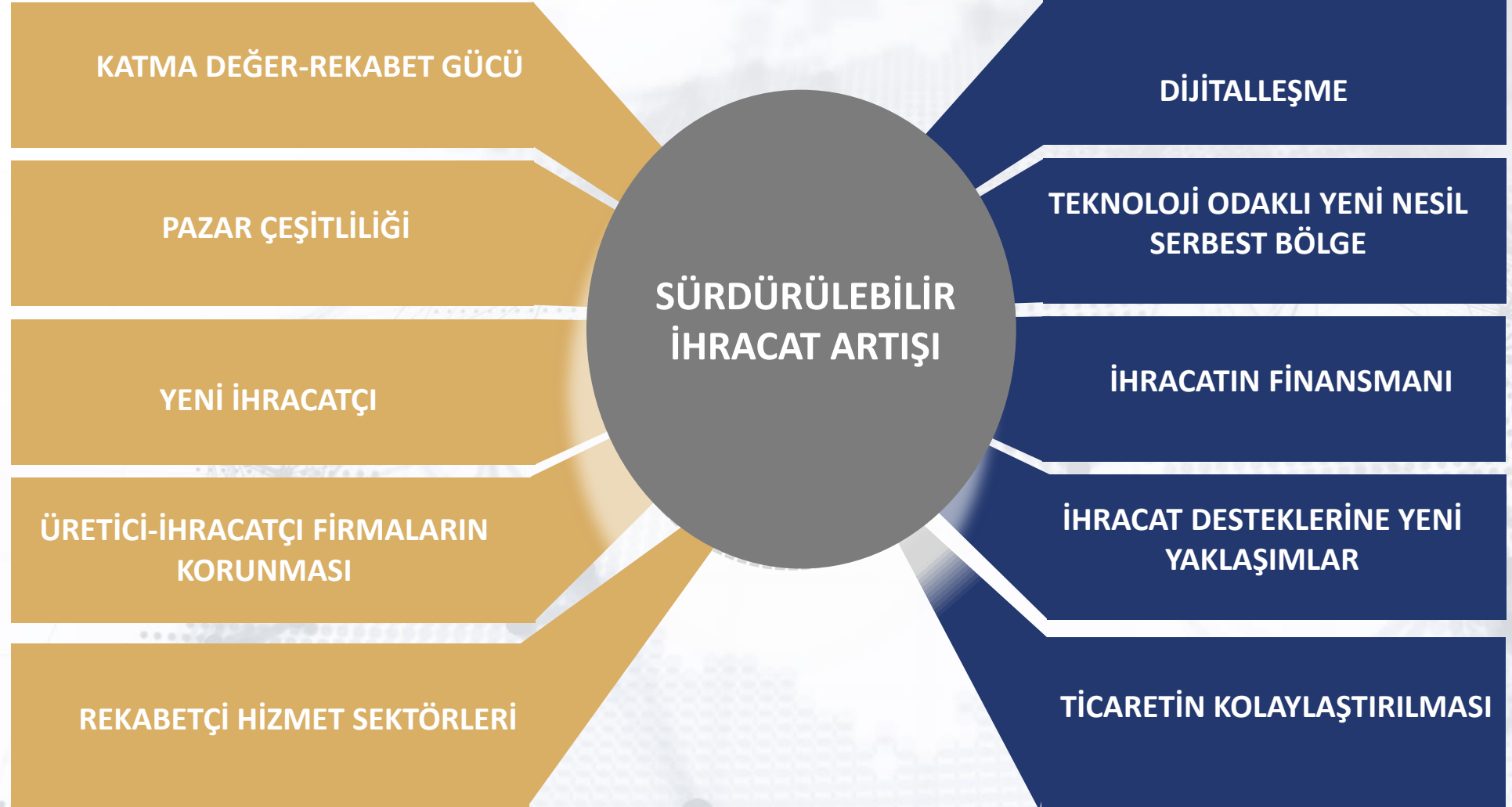
Kaynak: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı

GT: Gerçekleşme Tahmini

P: Program

İhracat Ana Planı Hedefleri

İhracat Ana Planı Politika Araçları

Dijitalleşme ve Ticaret Kolaylıkları	Ticaret Diplomasisi ve Yeni İhracatçılar	Teknoloji Odaklı Yeni Nesil Serbest Bölgeler	İhracatın Finansmanı (Eximbank Ürünleri)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dijital Gümrükler ➤ İhracatçılar İçin Kullanıcı Dostu Dijital Uygulamalar ➤ Ticaret Diplomasisi Araçları ➤ Ticaret Politikası Önlemleri	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ticaret Müşavirleri Ağı ➤ Türkiye Kadın Girişimci Ağı ➤ Melek Yatırımcı Ağı ➤ Dış Ticaret Alanında Mesleki Eğitim	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Finansman Desteği ➤ Enerji Desteği ➤ Kira Desteği ➤ İstihdam Desteği	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Uzun Vadeli Finansman ➤ Kur riskine karşı yeni ürünler ➤ Kadın ve Genç Girişimcilere Özel Kredi Programı ➤ Mevsimsel Kredi Destek Programı

Neden Uzak Ülkeler?

- ✓ Türkiye'nin toplam ihracatının yaklaşık **üçte ikisi** Türkiye'ye görece **yakın** ülkelere gerçekleştiriliyor.
- ✓ Türkiye'nin **ortalama ihracat mesafesi** dünya ortalamasının altında kalıyor.

Strateji ile uzak ülkelerin ticari ve ekonomik işbirliği potansiyelinin değerlendirilmesi ve ihracatta sürdürülebilir artışın sağlanması hedeflenmektedir.

Türkiye'nin dünya ticaretindeki payını arttırmak

Ülkemize coğrafi olarak uzak, yüksek gelire sahip büyük pazarlardan ülkemizin potansiyelinin altında pay aldığı anlaşılmaktadır.

İhracat yapılan pazarları çeşitlendirmek

İhracatçılarımızın coğrafi olarak uzak büyük pazarlara yönelmesi ihracat pazarlarımızın çeşitlenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

İhracatçılara yol gösterilmesi

Ülkemizin toplam ihracatının 3.065 km olan ortalama menziline 4.744 km seviyesinde olan dünya ortalamasına yükseltilmesi ve büyük uzak pazarlardaki payının artırılması için kılavuz niteliğinde bir strateji belgesi oluşturulmuştur.

Uzak Ülkeler Stratejisi:

- 11. Kalkınma Planı (2019-2023),
- İhracat Ana Planı,
- Orta Vadeli Program,
- Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı,
- Bakanlığımızın Stratejik Planı
rehber edinilmek suretiyle hazırlanmıştır.

Uzak Ülkeler Stratejisi ile,

**Dünya nüfusunun %62'sini temsil eden,
Küresel GSYİH'nin %64'ünü oluşturan**

18 ülkeye;

2018-2020 ortalaması yaklaşık 20 milyar dolar olan mal ihracatımızın 80 milyar dolar civarına artırılarak dört katına çıkartılması ve bu suretle anılan ülkelerin ithalatındaki payımızın dünya ihracatından aldığımız pay olan %1 seviyesine yükseltilmesini hedefliyoruz.

Uluslararası Kuruluşların Büyüme Tahminleri

Bazı Ülke-Ülke Gruplarına İlişkin Büyüme Tahminleri (%)

		Dünya	Avro Bölgesi	ABD	Brezilya	Rusya	Hindistan	Çin	Japonya
IMF	2021	6,0	5,2	5,7	4,6	4,7	8,7	8,1	1,7
	2022	3,2	3,1	1,6	2,8	-3,4	6,8	3,2	1,7
	2023	2,7	0,5	3,2	1,0	-2,3	6,1	4,4	1,6
OECD	2021	5,8	5,2	5,7	4,9	4,7	8,7	8,1	1,7
	2022	3,0	3,1	1,5	2,5	-5,5	6,9	3,2	1,6
	2023	2,2	0,3	0,5	0,8	-4,5	5,7	4,7	1,4
Dünya Bankası	2021	5,7	5,4	5,7	4,6	4,7	8,7	8,1	1,7
	2022	2,9	2,5	2,5	1,5	-8,9	7,5	4,3	1,7
	2023	3,0	1,9	2,4	0,8	-2,0	7,1	5,2	1,3

Kaynak:

IMF 2022 Ekim ayı Görünüm Raporu

OECD 2022 Eylül ayı Görünüm Raporu

Dünya Bankası 2022 Haziran ayı Görünüm Raporu

Dünya Ticaretine İlişkin Tahminler

DTÖ Küresel Mal Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

	2022	2023
Dünya Mal Ticaret Hacmi	3,5	1,0
İhracat Artışı		
Kuzey Amerika	3,4	1,4
Güney Amerika	1,6	0,3
Avrupa	1,8	0,8
Asya	3,4	1,4
İthalat Artışı		
Kuzey Amerika	8,5	0,8
Güney Amerika	5,9	-1,0
Avrupa	5,4	-0,7
Asya	9,0	2,2

IMF Küresel Mal ve Hizmet Ticareti Büyüme Tahminleri (%)

Reel Değişim (%)	2021	2022
Küresel Ticaret Hacmi	10,1	4,1
İhracat Hacmi		
-Gelişmiş Ülkeler	9,0	5,3
-Yükselen Piyasalar ve Gelişmekte Olan Ülkeler	11,8	9,5

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

C- DIŞ TİCARETTE GELİŞMELER

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

1) MAL TİCARETİ

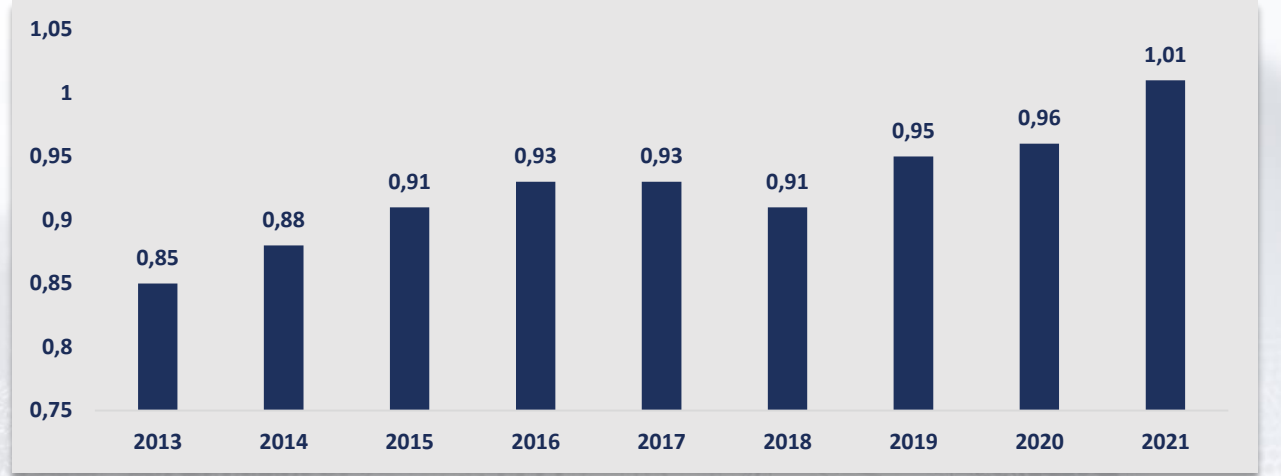

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

MAL TİCARETİ

➤ Türkiye'nin dünya mal ihracatındaki payı 2021 yılında %1,01 düzeyindedir.

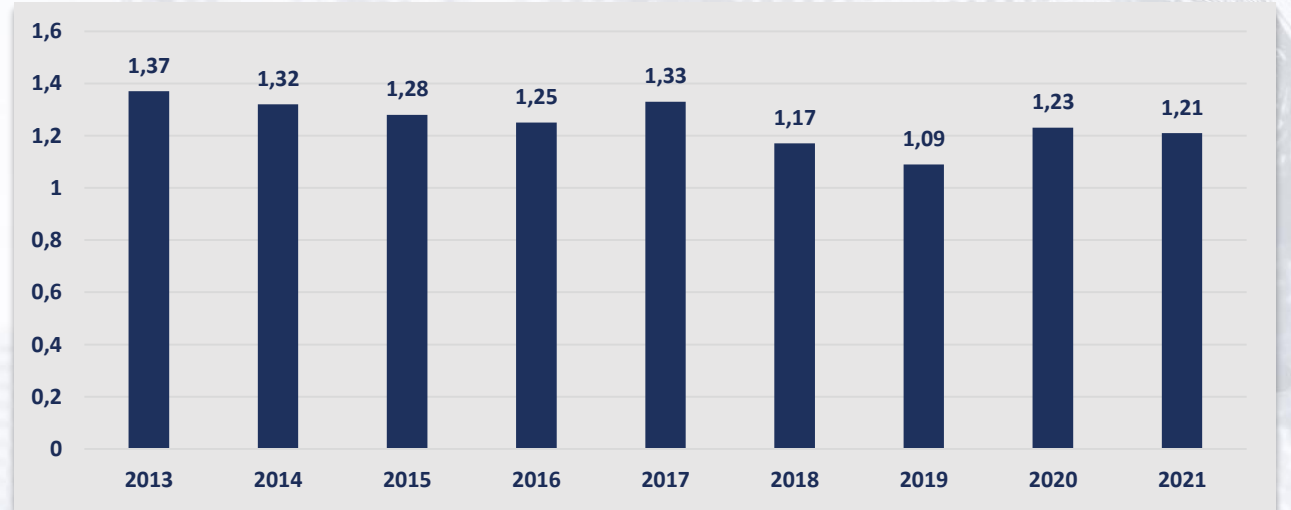
Türkiye'nin Küresel Mal İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

➤ Türkiye'nin dünya mal ithalatındaki payı 2021 yılında %1,21 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Mal İthalatındaki Payı (%)

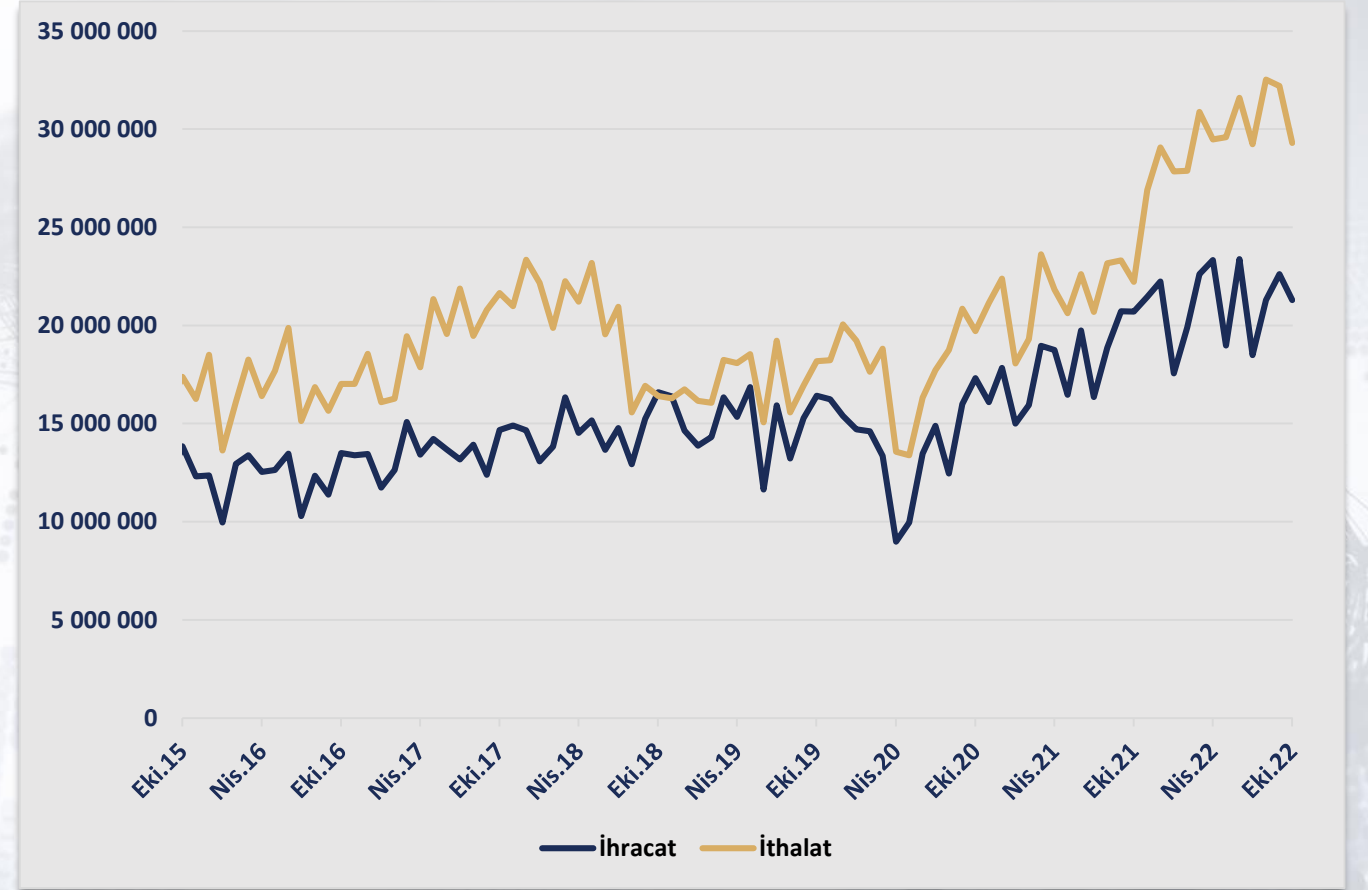
Kaynak: DTÖ

- 2022 Ekim ayında, 2021 yılının aynı ayına göre genel ticaret sisteminde ihracat %2,8 oranında artış ile 21,3 milyar dolar olmuştur.
- İthalat ise %31,9 oranında artış ile 29,3 milyar dolar olmuştur. Dış ticaret açığı ise %430,4 oranında artışla 8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

İhracat ve İthalatın Aylık Gelişimi (Bin \$, GTS)

Kaynak: TÜİK, Ticaret Bakanlığı

Not: Grafikte Arındırılmamış Veriler Kullanılmıştır.

Dış Ticaretin Gelişimi

(Milyon \$)	2020	2021	Değişim (%) 2020/2021	2021 (Ocak-Ekim)	2022 (Ocak-Ekim)	Değişim (%) 2021/2022
İhracat	169.638	225.264	32,8	181.526	209.522	15,4
Enerji İhracatı*	4.715	8.516	80,6	6.645	13.732	106,7
Altın İhracatı	2.780	3.483	25,3	2.392	790	-67,0
İthalat	219.517	271.423	23,6	215.459	301.347	39,9
Enerji İthalatı*	28.925	50.692	75,3	36.921	81.345	120,3
Altın İthalatı	25.184	5.499	-78,2	5.099	15.296	200,0
Dış Ticaret Hacmi	389.155	496.687	27,6	396.985	510.869	28,7
Dış Ticaret Dengesi	-49.879	-46.158	-7,5	-33.933	-91.825	171
Enerji Dışı Denge	-25.669	-3.983	-84,5	-3.657	-24.212	562,1
İhracat / İthalat (%)	77,3	83,0	-19,5	84,3	69,5	-17,5
İhracat / İthalat (%) **	86,5	98,2	-16,1	98,0	89,0	9,0
İhracat / İthalat (%) ***	11,0	63,3	-12,7	99,5	95,3	-4,2

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

* Enerji, 27 fasıla karşılık gelmektedir.

** Enerji hariç

*** Enerji ve Altın hariç

Dış Ticaret Endeksleri (2010=100)

	2020		2021		2022 Ocak-Ağustos	
	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim	Endeks	% Değişim
İhracat Birim Değer Endeksi	94,8	-0,8	103,8	9,5	112	9,4
İhracat Miktar Endeksi	118,4	-5,5	144,1	21,7	147,2	8,2
İthalat Birim Değer Endeksi	96,3	-4,9	120,8	25,4	149,2	34,1
İthalat Miktar Endeksi	106,7	9,6	105,3	-1,3	112,5	5,0
Dış Ticaret Hadleri	98,5	4,2	85,9	-12,7	75	-18,5

Kaynak: TÜİK

- 2022 Ocak-Ağustos döneminde ihracat birim değer endeksi bir önceki yılın aynı dönemine göre %9,4 oranında artarken, ithalat birim değer endeksi ise %34,1 oranında artmıştır.

GTS*'ye Göre Dış Ticaret Verileri

Tablo 1: Genel Ticaret Sistemine(GTS) Göre Dış Ticaret Verileri

Milyon Dolar	Ekim			Ocak - Ekim		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
İhracat	20.714	21.298	2,8	181.526	209.450	15,4
İthalat	22.223	29.303	31,9	215.459	300.553	39,5
Dış Ticaret Hacmi	42.937	50.601	17,8	396.985	510.003	28,5
Dış Ticaret Dengesi	-1.509	-8.006	430,4	-33.933	-91.102	168,5
İhr/İth.Karşılama Oranı(%)	93,2	72,7		84,3	69,7	

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

*Genel Ticaret Sistemi'nde (GTS), Gümrük alanlarına ve serbest bölgelere giren ve çıkan mallar da dış ticaret verisinde yer almaktadır.

Geniş Ekonomik Grupların Sınıflaması (GTS)

İHRACAT

Milyon Dolar	Ekim			Ocak-Ekim		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
Yatırım malları	2.242	2.728	17,8	19.834	23.118	14,2
Ara mallar	10.415	10.475	0,6	92.972	111.511	16,6
Tüketim malları	7.908	7.928	0,3	67.738	73.373	7,7
Diğerleri	149	167	10,8	983	1.448	32,1
TOPLAM	20.714	21.298	2,8	181.526	209.450	15,4

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İTHALAT

Milyon Dolar	Ekim			Ocak-Ekim		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
Yatırım malları	2.668	3.359	25,9	28.892	32.310	11,8
Ara mallar	17.639	23.274	32,0	165.722	244.119	47,3
Tüketim malları	1.906	2.656	39,3	20.523	23.917	16,5
Diğerleri	11	15	35,2	321	207	-35,7
TOPLAM	22.223	29.304	31,9	215.459	300.553	39,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Başlıca İhraç Ürünleri (GTS)

FASIL	İHRACAT (Milyon Dolar)	Ekim			Ocak - Ekim		
	FASIL ADI	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
87	Motorlu kara taşıtları	2.315	2.300	-0,7	20.272	21.285	5,0
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	1.697	1.965	15,8	17.110	18.294	6,9
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	849	1.464	72,5	6.645	13.713	106,4
85	Elektrikli makina ve cihazlar	1.067	1.182	10,8	9.754	10.942	12,2
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	1.118	1.041	-6,9	8.348	8.373	0,3
61	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	1.060	922	-13,0	8.843	9.251	4,6
39	Plastikler ve mamulleri	848	887	4,5	8.155	9.723	19,2
72	Demir ve çelik	1.795	882	-50,9	13.815	13.078	-5,3
73	Demir veya çelikten eşya	800	835	4,4	7.053	8.772	24,4
62	Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	694	675	-2,6	6.260	7.128	13,9
	Liste Toplamı	12.242	12.153	-0,7	106.254	120.558	13,5
	Genel Toplam	20.714	21.298	2,8	181.526	209.450	15,4

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

Başlıca İthal Ürünleri (GTS)

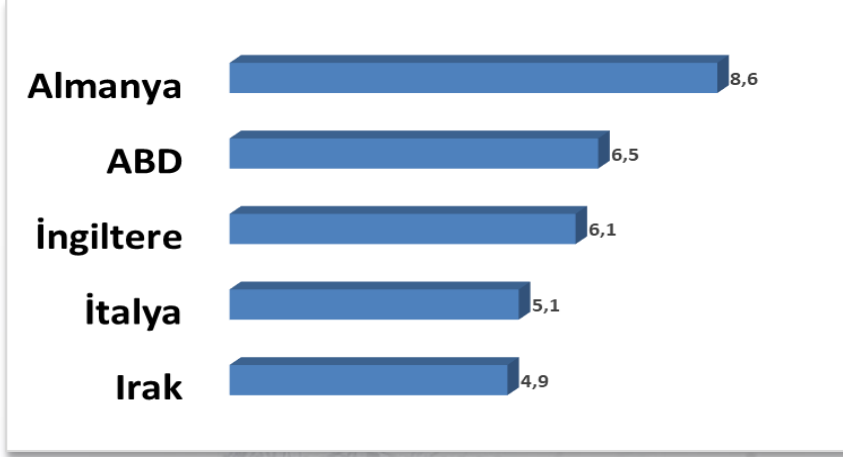
FASIL	İTHALAT (Milyon Dolar)	Ekim			Ocak - Ekim		
	FASIL ADI	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar	5.427	7.495	38,1	36.921	80.634	118,4
71	Kıymetli veya yarı kıymetli taşlar	425	3.471	716,6	6.398	17.619	175,4
84	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler	2.431	2.937	20,8	24.949	27.718	11,1
85	Elektrikli makina ve cihazlar	1.589	1.827	15,0	16.223	17.303	6,7
72	Demir ve çelik	2.067	1.764	-14,7	22.259	25.093	12,7
87	Motorlu kara taşıtları	1.099	1.624	47,8	12.824	13.578	5,9
39	Plastikler ve mamulleri	1.403	1.216	-13,3	14.149	16.371	15,7
29	Organik kimyasal ürünler	765	627	-18,0	7.324	9.473	29,4
74	Bakır ve bakırdan eşya	387	454	17,1	4.287	4.583	6,9
76	Alüminyum ve alüminyumdan eşya	569	426	-25,1	5.050	6.610	30,9
	Liste Toplamı	16.162	21.840	35,1	150.382	218.981	45,6
	Genel Toplam	22.223	29.304	31,9	215.459	300.553	39,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

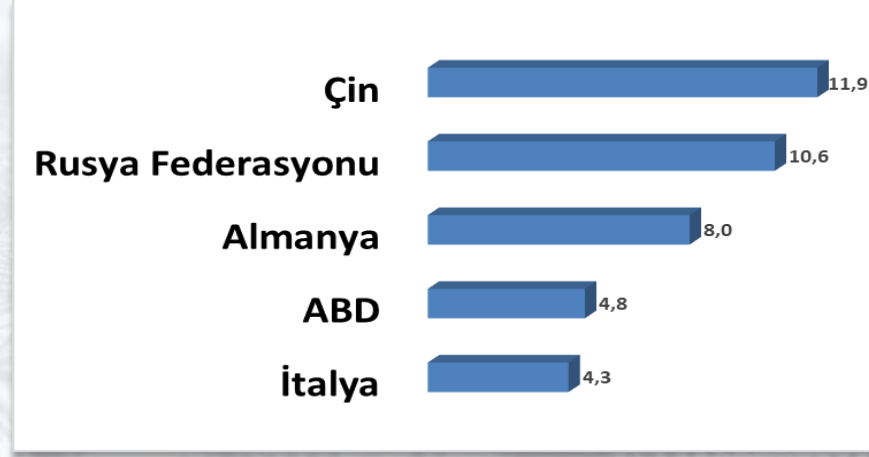

İhracat ve İthalatta İlk Beş Ülke (GTS)

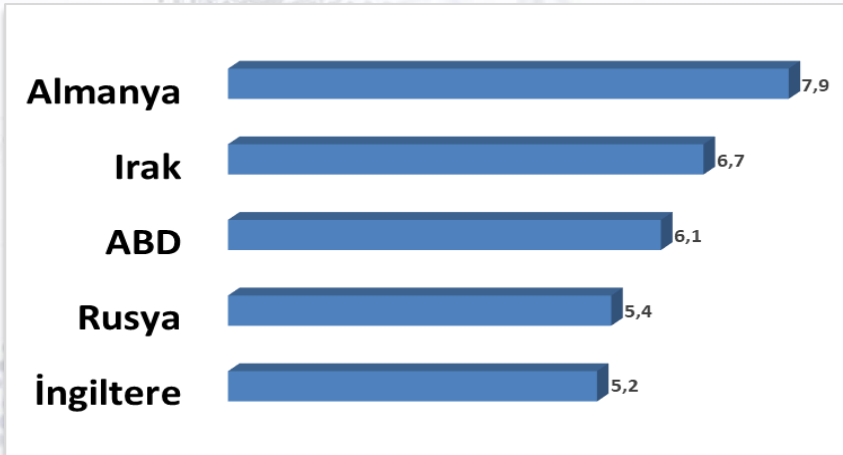
2021 yılı ihracatımızda ilk 5 Ülke (% Pay)

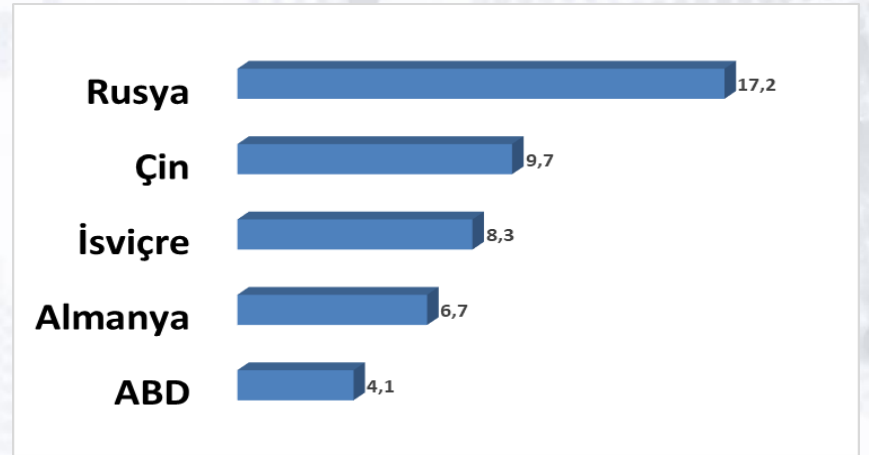
2021 yılı ithalatımızda ilk 5 Ülke (% Pay)

2022 Ekim Ayı İhracatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

2022 Ekim Ayı İthalatımızda İlk 5 Ülke (% Pay)

İhracatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Ekim				Ocak-Ekim			
			2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)	2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları								
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	8.553	8.226	38,6	-3,8	75.682	85.867	41	13,5
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	2.974	3.653	17,2	22,8	24.990	29.335	14	17,4
2	Afrika	Diğer Afrika	857	640	3	-25,3	6.430	8.336	4	29,6
		Kuzey Afrika	1.144	1.009	4,7	-11,8	10.456	11.853	5,7	13,4
3	Amerika	Güney Amerika	270	298	1,4	10,3	3.046	2.893	1,4	-5,0
		Kuzey Amerika	1.521	1.469	6,9	-3,4	13.264	15.732	7,5	18,6
		Orta Amerika ve Karayipler	210	195	0,9	-7,1	1.992	2.396	1,1	20,3
4	Asya	Diğer Asya	1.440	1.511	7,1	4,9	14.003	14.878	7,1	6,3
		Yakın ve Orta Doğu	3.591	4.182	19,6	16,5	30.451	36.829	17,6	20,9
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	131	78	0,4	-40,7	936	888	0,4	-5,1
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	24	38	0,2	56,6	276	442	0,2	60,2
Toplam			20.714	21.298	100	2,8	181.526	209.450	100	15,4

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

İthalatın Bölgesel Dağılımı

Milyon Dolar			Ekim				Ocak-Ekim			
			2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)	2021	2022	Pay (%)	Değişim (%)
Sıra	Ana Ülke Grupları	Ülke Grupları								
1	Avrupa	Avrupa Birliği 27	6.393	7.462	25,5	16,7	69.568	76.032	25,3	9,3
		Diğer Avrupa (AB Hariç)	3.613	8.520	29,1	135,8	35.381	71.270	23,7	101,4
2	Afrika	Diğer Afrika	307	255	0,9	-16,9	2.412	2.910	1	20,7
		Kuzey Afrika	471	548	1,9	16,3	4.168	4.983	1,7	19,5
3	Amerika	Güney Amerika	674	666	2,3	-1,1	6.343	8.830	2,9	39,2
		Kuzey Amerika	1.089	1.305	4,5	19,9	11.346	14.129	4,7	24,5
		Orta Amerika ve Karayipler	79	110	0,4	38,8	901	1.145	0,4	27,1
4	Asya	Diğer Asya	5.362	6.115	20,9	14,0	55.055	73.413	24,4	33,3
		Yakın ve Orta Doğu	1.264	2.144	7,3	69,7	12.825	18.052	6	40,8
5	Avustralya & Yeni Zelanda	Avustralya ve Yeni Zelanda	108	178	0,6	65,2	784	1.450	0,5	85,0
6	Diğerleri	Diğer Ülke ve Bölgeler	2.865	2.001	6,8	-30,1	16.676	28.338	9,4	69,9
Toplam			22.223	29.304	100	31,9	215.459	300.553	100	39,5

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

T.C. TİCARET
BAKANLIğI

2) ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

HİZMET İHRACATI DESTEK PROGRAM PAKETİ

Hizmet İhracatı Destek Program Paketi ile tüm hizmet sunum yöntemlerini içeren bir tanımlamanın yanı sıra ülkemiz hizmet ihracatını yeni bir yaklaşımla daha da ileri aşamalara taşıyacak bir sistemin oluşturulması amaçlanmıştır. Bu şekilde, bir yandan hizmet ihracatımızın artırılması sağlanırken, diğer yandan da istatistiki anlamda daha etkin bir mekanizma ile ölçüm ve performans değerlendirmesinin de yapılacağı bir yapı vücuda getirilmiştir.

5447 sayılı Türkiye Bilişim Sektörünün Uluslararasılaşması ve E-Turquality (Bilişimin Yıldızları Programı) Hakkında Karar

5448 sayılı Hizmet İhracatının Tanımlanması, Sınıflandırılması ve Desteklenmesi Hakkında Karar

5449 sayılı Yurt Dışı Lojistik Dağıtım Ağlarının Desteklenmesi Hakkında Karar

2564 sayılı Döviz Kazandırıcı Hizmet Sektörleri Markalaşma Destekleri Hakkında Karar

SAĞLIK TURİZMİ

EĞİTİM

FUARCILIK HİZMETLERİ

GAYRİMENKUL HİZMETLERİ

YARATICI ENDÜSTRİLER

SPOR TURİZMİ

YÖNETİM DANIŞMANLIĞI HİZMETLERİ

LOJİSTİK ve TAŞIMACILIK

YEŞİL HİZMETLER

DİĞER HİZMETLER

YENİ BİR İSİM VE KURGU

«HİZMET İHRACATI» TANIMI

ULUSLARARASI SEKTÖREL SINIFLANDIRMA

İLK KEZ PERFORMANS ÖLÇÜMÜ ve İSTATİSTİK TEMİNİ

- 10 ANA SEKTÖR
- 36 DESTEK UNSURU
- SEKTÖRLER ÖZELİNDE 15 YENİ DESTEK UNSURU

MEVCUT DESTEK UNSURLARI

Tescil Ve Koruma
Desteği

Pazara Giriş
Belgeleri Desteği

Acente Komisyon
Desteği

Reklam, Tanıtım
Ve Pazarlama
Desteği

Birim Desteği

Bireysel Katılım
Desteği

Milli Katılım
Desteği

Milli Katılım
Tanıtım Desteği

Rapor Desteği

Alım Heyeti

Ticaret Heyeti

HİSER İhtiyaç
Analizi Desteği

HİSER İstihdam
Desteği

Sanal Fuar
Organizasyon
Desteği

Yarışma Ve
Etkinlik Desteği

Film Platosu Ve
Stüdyosu Kullanım
Giderleri Desteği

Yurt İçi Tanıtım
Desteği

Yurt İçi Eğitim
Desteği

Hasta Yol Desteği

YENİ DESTEK UNSURLARI

Tanıtım Heyeti
Desteği

Uluslararası Öğrenci
Ofisleri Kapasite
Geliştirme Desteği

Akademisyen
İstihdam Desteği

Uluslararası
Sıralama Desteği

Uluslararası
Sıralama Desteği

Uluslararası
Kuruluşlara Üyelik
Desteği

Prestijli Katılım
Desteği

Ürün Yerleştirme
Desteği

HİSER Tanıtım
Desteği

HİSER Sektörel
Ticaret Heyeti
Programı Desteği

HİSER Sektörel Alım
Heyeti Programı
Desteği

Fuar Alanı Yapım
Desteği

Sektörel Nitelikli
Uluslararası Yurt İçi
Fuar Organizasyon
Desteği

Yurt Dışı Fuar
Organizasyon
Desteği

Korsanla Mücadele
Giderleri Desteği

Dublaj Veya Altyazı
Giderleri Desteği

Komplikasyon Ve
Seyahat Sağlık
Sigortası Desteği

Sağlık Turizmi
İstihdam Desteği

Yabancı Dil Ve Sağlık
Turizmi Eğitimi
Desteği

Sağlık Ve Spor
Turizmi Sektörlerinin
Geliştirilmesi Ve
Tanıtılması Desteği

Veri Tabanı Üyelik
Desteği

Yeşil Hizmetler
İstihdam Desteği

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörü destek kapsamı genişletilmiştir

KAPSAM – BİLİŞİM ŞİRKETLERİ

Çerçeve mantığı ile bilişim sektörüne yönelik tüm destekler tek bir program altında üç aşamalı bir sistemde bir araya toplanmıştır.

İHRACATA HAZIRLIK VE
KURUMSAL KAPASİTE
OLUŞTURMA AŞAMASI
DESTEKLERİ

PAZARLAMA VE
PAZARDA
TUTUNDURMA
DESTEKLERİ

YÜKSEK KATMA
DEĞERE YÖNELİK
DESTEKLER
E-Turquality
(Bilişimin Yıldızları)

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

5447 SAYILI TÜRKİYE BİLİŞİM SEKTÖRÜNÜN ULUSLARARASILAŞMASI VE E-TURQUALITY (BİLİŞİMİN YILDIZLARI) PROGRAMI

Bilişim sektörüne özgü yeni destekler eklenmiştir

TeknoHızlandırıcı İşbirliği
Kuruluşu Proje Desteği

Uluslararası Katma Değerli
Bilişim Yüklenici Proje
Desteği

Uluslararası Teknoloji
Pazarlama Ofisleri Desteği

Hizmet Pazarlama
Platformlarına Üyelik
Desteği

Veri Merkezi Desteği

Yazılımcılar için
Simülatör/ Test Ekipmanı
Kiralama Desteği

Yurtdışı Arama Desteği

Yurtdışı İhale Desteği

Yurtiçi Fuar Desteği

Yıldız Ofisleri Desteği

Ürün Yerleştirme Desteği

Yurt Dışında Yerleşik
Şirkete Ait
Oyun/Yazılım/Aracılık
Platformu Alımına Yönelik
Danışmanlık Desteği

Patent / Fikri Mülkiyet
Hakkı Alım Desteği

Yazılım/Oyun/Mobil
Uygulama Test Desteği

5449 SAYILI YURT DIŞI LOJİSTİK DAĞITIM AĞLARININ DESTEKLENMESİ HAKKINDA KARAR

YLDA: İşbirliği kuruluşları tarafından yurt dışında kurulan, satın alınan, kiralanan veya hizmet alınan ve ürünlerin dağıtımını ile ilgili depolama, yükleme, boşaltma, sevkiyat, elleçleme, tehlikeli madde hizmetleri, kargo birleştirme-bölme, soğuk depolama, dağıtım vb. faaliyetlerin kümelendirilerek gerçekleştirilebilmesi için uluslararası taşımacılık ve lojistik amaçlı düzenlenmiş, farklı taşıma modlarına (karayolu, denizyolu, havayolu ve demiryolu) etkin bağlantıları olan ve en az iki veya daha fazla modlu taşımacılık imkanlarına sahip tesisleri, bu tesisler ile entegre çalışacak dağıtım ağını ve bu ağın işletilmesine yönelik yük konsolidasyonunu sağlayarak uçtan uca tüm lojistik sürecini yönetecek bilişim ve sair sistemlerini ifade eder.

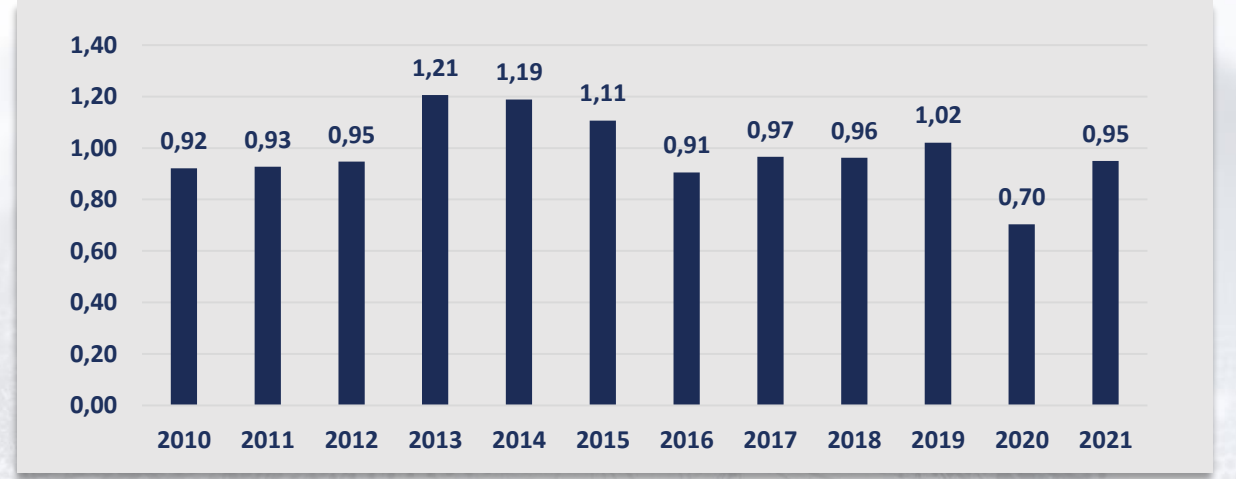
Destek Unsuru	Destek Oranı	Destek Üst Limiti (TL)	Süre / Limit	Ön Onay
İlk Kurulum Desteği (cep depoların ve bu ağın işletilmesine yönelik kurulum, destek, bakım, bilişim sistemleri, teknik donanım ve dekorasyon giderleri, yatırım, ruhsat ve izin giderleri, bunlarla ilgili hukuki danışmanlık giderleri ile YSV kiralınması ve işletilmesi giderleri)	%70	60 milyon	5 yıl	
YLDA'ların işletilmesine ilişkin Kira/Ruhsat/Komisyon/Hukuki Danışmanlık Giderleri Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50	24 milyon	5 yıl	
Reklam, Tanıtım ve Pazarlama Desteği (Yurt dışı)	%50	3 milyon	5 yıl	2 ay
Reklam Tanıtım ve Pazarlama	%50	1 milyon 200 bin	5 yıl	2 ay
İstihdam Desteği	İlk iki yıl %70, diğer yıllar %50 oranında (Maks. 10 kişi)	4 milyon 800 bin (Maks. yıllık kişi başı 600 bin)		
Navlun Borsası Desteği	%60	3 milyon 600 bin		

➤ Türkiye'nin 2021 yılı küresel hizmet ihracatındaki payı %0,95 düzeyindedir.

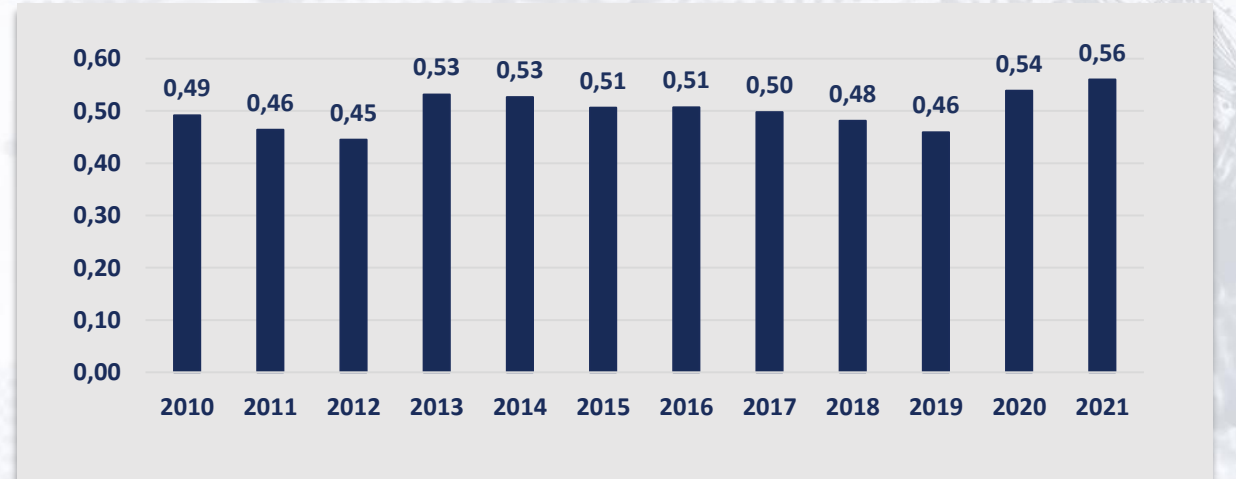
➤ Türkiye'nin 2021 yılı küresel hizmet ithalatındaki payı %0,56 düzeyindedir.

Türkiye'nin Küresel Hizmet İhracatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

Türkiye'nin Küresel Hizmet İthalatındaki Payı (%)

Kaynak: DTÖ

Kaynak: TCMB

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

ULUSLARARASI HİZMET TİCARETİ

Ödemeler Dengesi-Hizmet Kalemleri

Milyon Dolar	Ağustos			Ocak-Ağustos		
	2021	2022	Değişim(%)	2021	2022	Değişim(%)
Hizmetler Geliri	7.178	10.568	47,2	31.631	52.471	65,9
Taşımacılık Geliri	2.544	3.992	56,9	14.576	23.213	59,3
Seyahat Geliri	3.886	5.132	32,1	10.299	19.532	89,6
İnşaat Geliri	17	30	76,5	107	188	75,7
Sigorta ve Emeklilik	78	4	-94,9	-822	-610	-25,8
Finansal Hizmetler Geliri	29	-118	-506,9	-1	-721	72.000,0
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Geliri	26	-150	-676,9	-1.443	-1.492	3,4
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Geliri	181	7	-96,1	-630	-27	-95,7
Diğer İş Hizmetleri Geliri	237	-161	-167,9	-1.510	-1.480	-2,0
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Geliri	13	10	-23,1	-99	33	-133,3
Resmi Hizmetler Geliri	34	-43	-226,5	-365	-430	17,8
Milyon Dolar	Ağustos			Ocak-Ağustos		
	2021	2022	Değişim(%)	2021	2022	Değişim(%)
Hizmetler Gideri	2.457	3.332	35,6	17.706	25.281	42,8
Taşımacılık Gideri	980	1.605	63,8	6.650	11.827	77,8
Seyahat Gideri	186	5.557	2887,6	11.118	21.964	97,6
İnşaat Gideri	1	32	3100,0	122	222	82,0
Sigorta ve Emeklilik Gideri	164	161	-1,8	636	1.230	93,4
Finansal Hizmetler Gideri	50	60	20,0	267	406	52,1
Fikri Mülkiyet Hakları Kullanım Gideri	195	17	-91,3	231	140	-39,4
Telekomünikasyon, Bilgisayar ve Bilgi Hizmetleri Gideri	240	204	-15,0	1.415	1.598	12,9
Diğer İş Hizmetleri Gideri	453	263	-41,9	1.971	1.959	-0,6
Kişisel, Kültürel ve Eğlence Hizmetleri Gideri	28	38	35,7	94	244	159,6
Resmi Hizmetler Gideri	102	47	-53,9	215	248	15,3

Kaynak: TCMB

www.tcmb.gov.tr

Yurt Dışında Müteahhitlik Hizmetleri

Yıl	Proje Sayısı	Ülke Sayısı	Proje Bedeli (\$)	Kümülatif Proje Bedeli (\$)	Ort. Proje Bedeli (\$)
1971-2002	2.426	48	49.750.177.407	49.750.177.407	20.507.081
2003	339	35	6.397.601.656	56.147.779.063	18.871.981
2004	477	36	8.630.027.566	64.777.806.629	18.092.301
2005	452	33	12.918.426.923	77.696.233.553	28.580.591
2006	577	35	22.410.201.125	100.106.434.677	38.839.170
2007	614	45	25.656.344.802	125.762.779.479	41.785.578
2008	667	39	24.685.207.075	150.447.986.554	37.009.306
2009	505	45	20.120.460.123	170.568.446.677	39.842.495
2010	633	50	23.416.619.628	193.985.066.305	36.993.080
2011	561	51	24.477.833.304	218.462.899.609	43.632.501
2012	549	49	31.649.638.156	250.112.537.765	57.649.614
2013	438	50	31.231.567.886	281.344.105.651	71.304.950
2014	360	54	26.702.927.801	308.047.033.452	74.174.799
2015	285	57	23.931.478.133	331.978.511.584	83.970.099
2016	222	56	15.092.400.591	347.070.912.175	67.983.786
2017	334	52	17.640.416.767	364.711.328.942	52.815.619
2018	380	53	22.628.610.897	387.339.939.840	59.548.976
2019	534	45	19.377.022.590	406.716.962.429	36.286.559
2020	365	42	16.173.768.926	422.890.731.355	44.311.696
2021	431	71	30.556.058.670	453.446.790.025	70.895.728
2022	233	33	8.875.782.520	462.322.572.546	38.093.487

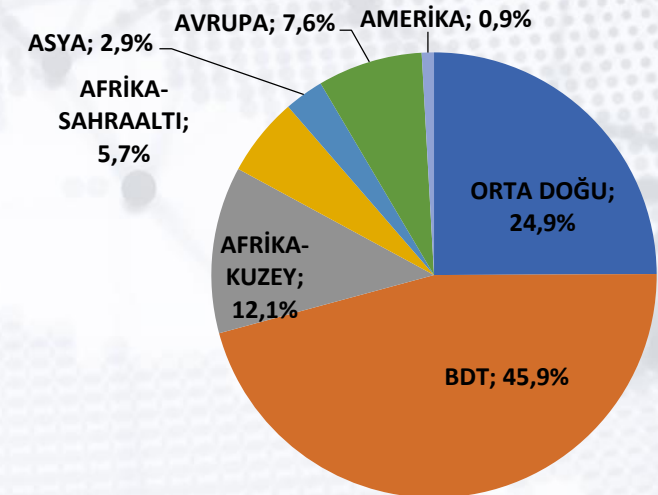
*Ocak-Ekim

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

- Dünyanın en büyük 250 müteahhitlik şirketi listesinde 2020 yılında 40 Türk firması vardır.
- Türkiye, bu bakımdan Çin ve ABD'den sonra 3. sırada yer almaktadır.

Sektörün ekonomiye katkıları: Döviz girdisi, ihracata katkı, istihdama katkı, teknoloji transferi, makina parkına etki, dışa açılma sürecine etki.

Müteahhitlik Hizmetlerinin Ülke Gruplarına Göre Dağılımı
(2022 Ekim ayı itibarıyla)

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

D- YATIRIM ORTAMI

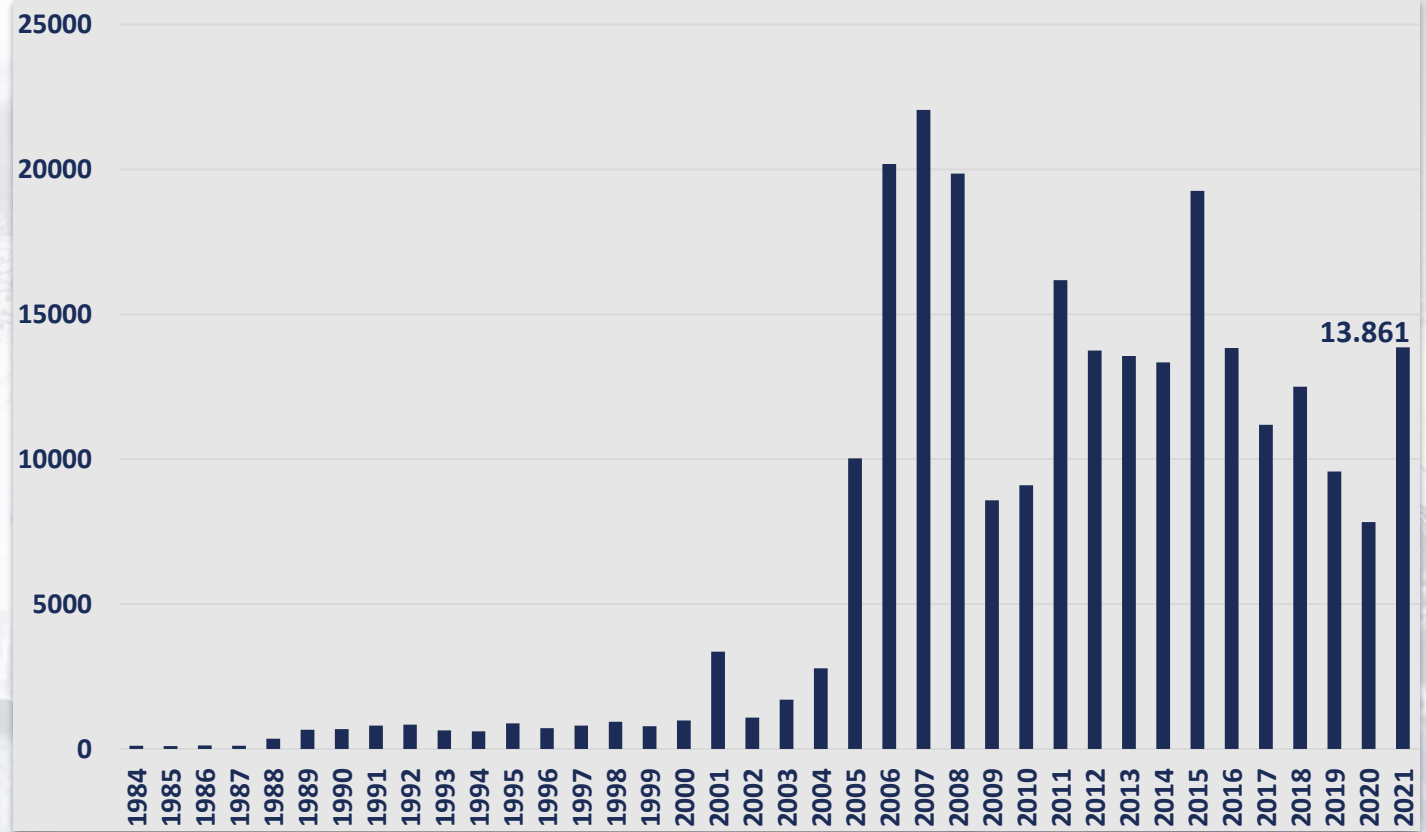
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları

1. ABD
2. Almanya
3. Arnavutluk
4. Avusturya
5. Avustralya
6. Azerbaycan
7. BAE
8. Bahreyn
9. Bangladeş
10. Belçika
11. Beyaz Rusya
12. Bosna Hersek
13. Brezilya
14. Bulgaristan
15. Cezayir
16. Çad
17. Çek Cumhuriyeti
18. Çin Halk Cumhuriyeti
19. Danimarka
20. Endonezya
21. Estonya
22. Etiyopya
23. Fas
24. Filipinler
25. Finlandiya
26. Fransa
27. Gambiya
28. Güney Afrika
29. Güney Kore
30. Gürcistan
31. Hindistan
32. Hırvatistan
33. Hollanda
34. İngiltere
35. İran
36. İrlanda
37. İspanya
38. İsrail
39. İsveç
40. İsviçre
41. İtalya
42. Japonya
43. Katar
44. Kazakistan
45. Kırgızistan
46. Kuveyt
47. K.K.T.C.
48. Kanada
49. Kosova
50. Letonya
51. Litvanya
52. Lübnan
53. Lüksemburg
54. Macaristan
55. Makedonya
56. Malezya
57. Mısır
58. Moğolistan
59. Moldova
60. Malta
61. Meksika
62. Norveç
63. Özbekistan
64. Pakistan
65. Polonya
66. Portekiz
67. Romanya
68. Ruanda
69. Rusya
70. S. Arabistan
71. Sırbistan-Karadağ
72. Singapur
73. Slovakya
74. Slovenya
75. Suriye
76. Sudan
77. Tacikistan
78. Tayland
79. Tunus
80. Türkmenistan
81. Ukrayna
82. Umman
83. Ürdün
84. Venezuela
85. Vietnam
86. Yeni Zelanda
87. Yemen
88. Yunanistan

- 1984-2002 döneminde 14,6 milyar ABD doları olan doğrudan yabancı yatırım tutarı, 2003-2021 döneminde kümülatif olarak 239,2 milyar dolara ulaşmıştır.
- Doğrudan yabancı yatırımlarda 2021 yılı Ağustos ayında 2.604 milyon dolar giriş yaşanırken 2022 yılı Ağustos ayında 887 milyon dolar giriş yaşanmıştır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyon ABD Doları)

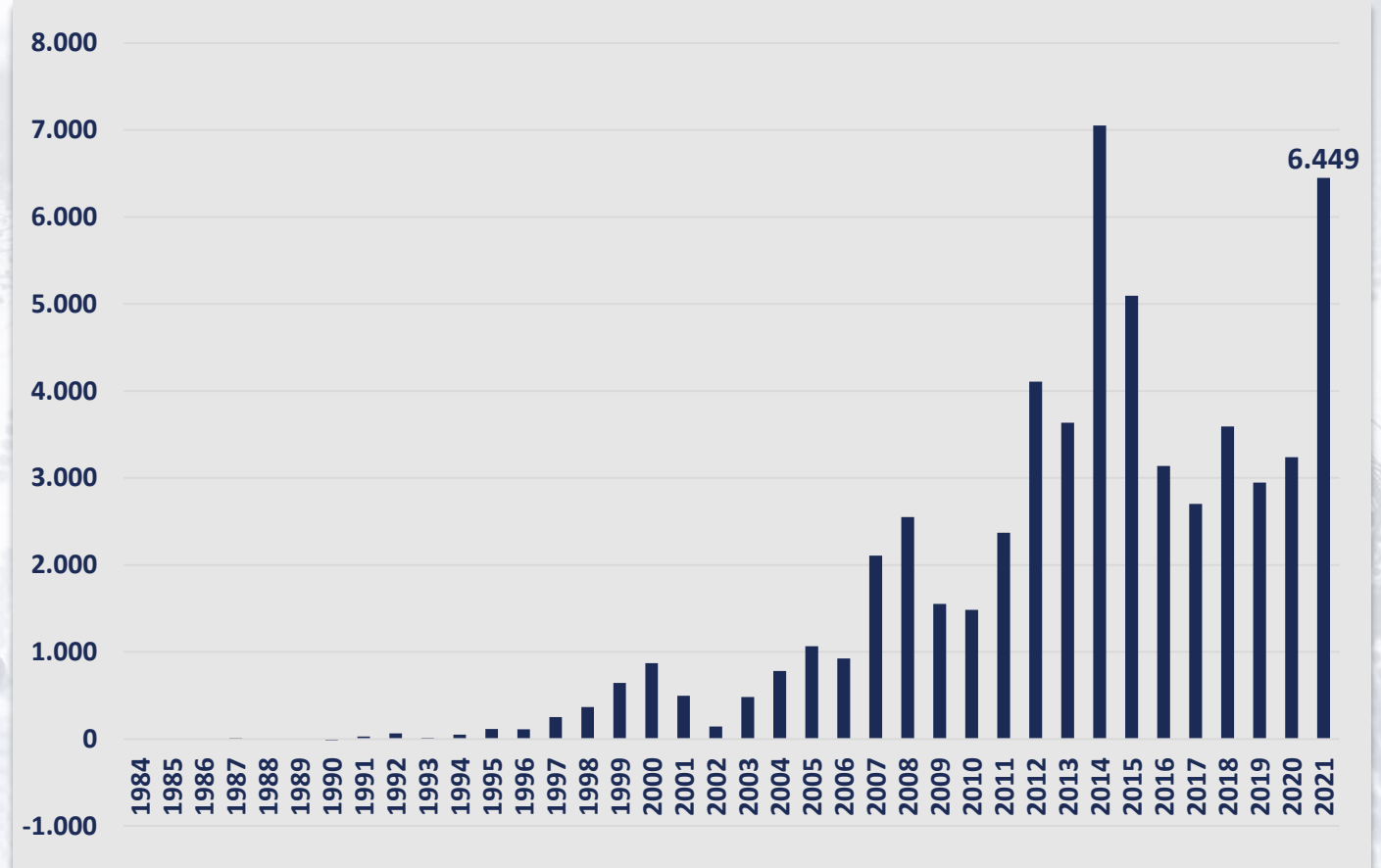
Kaynak: TCMB

- Türk yatırımcıların yurt dışında gerçekleştirdiği doğrudan yatırımların toplamı, 2003'ten 2021 yılına kadar kümülatif olarak 55,3 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır.
- 2022 yılı Ağustos ayında yurt dışına doğrudan yatırımlar bir önceki yılın aynı ayına göre %80 azalış ile 314 milyon dolar olmuştur.

Yurt Dışına Doğrudan Yatırımlar (Milyon ABD Doları)

Kaynak: TCMB

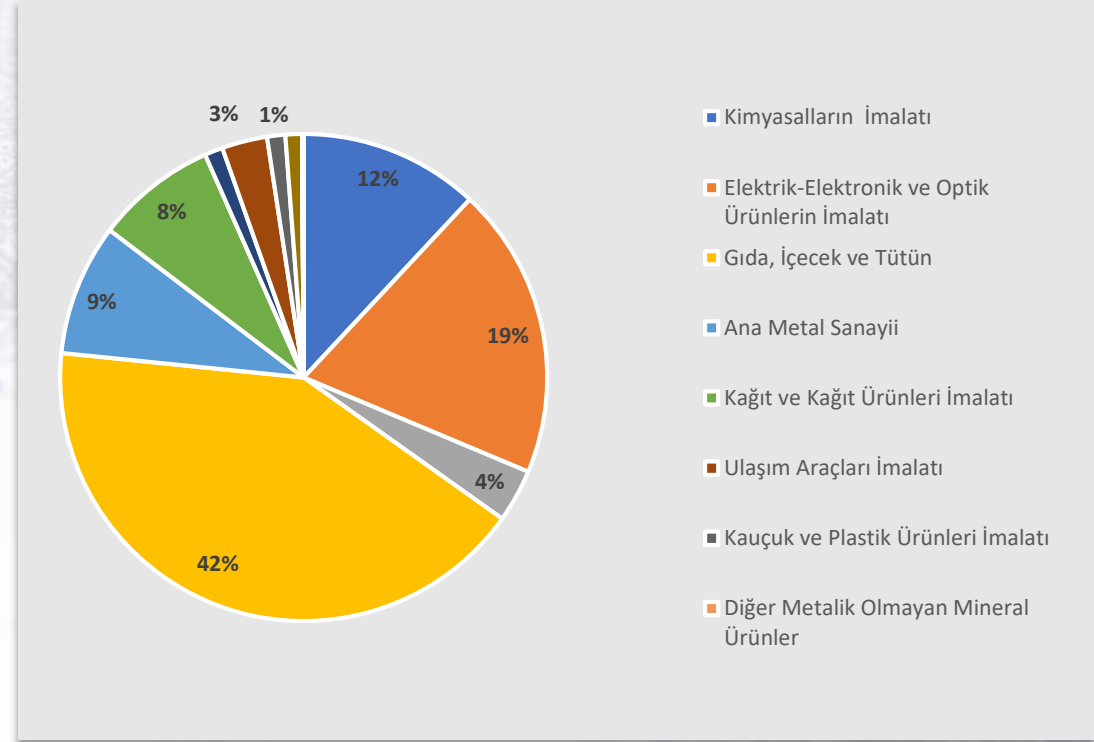

Yabancı Yatırımların Sektörlere Göre Dağılımı

İmalat Sanayisinde Alt Sektörlerin Payı (%) (Ocak-Ağustos 2022)

Milyon Dolar (\$)	Yıllık		Ocak-Ağustos	
	2021	2022	2021	2022
TARIM SEKTÖRÜ	21	155	150	42
SINAI SEKTÖRÜ	1.358	1.925	1.141	1.164
Madencilik ve taş ocakçılığı	133	54	39	70
İmalat	1.172	1.741	1.017	996
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	52	129	85	98
Su Temini, Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	1	1	0	0
HİZMETLER SEKTÖRÜ	4.412	5.018	3.201	1.642
TOPLAM	5.791	7.098	4.492	2.848

Kaynak: TCMB

Doğrudan Yabancı Yatırımların (DYY) Ülkelere Göre Dağılımı

Sıra*	Ülkeler	2021 DDY	2022 DDY	2022 DDY
		Ağustos	Ağustos	Ocak-Ağustos
		(Milyon Dolar)	(Milyon Dolar)	(Milyon Dolar)
1	Hollanda	749	78	337
2	Fransa	127	60	99
3	Almanya	479	31	104
4	Avusturya	94	22	68
5	Lüksemburg	368	21	23
6	İngiltere	1.392	15	59
7	Amerika Birleşik Devletleri	1.180	11	77
8	Rusya	3	10	17
9	Tayvan	51	10	23
10	Singapur	32	8	21
11	İsrail	2	7	10
12	Birleşik Arap Emirlikleri	449	5	18
13	Kuveyt	3	5	20
14	Güney Kore	344	5	9
15	İsviçre	521	4	315
16	Danimarka	3	3	7
17	Malta	5	3	3
18	Japonya	222	3	24
19	İspanya	58	2	9
20	Hong Kong	70	2	8
LİSTE TOPLAMI		6.152	305	1.251
TOPLAM		7.098	214	2.848

*Sıralama 2022 Ağustos ayına göre.

Kaynak: TCMB www.ticaret.gov.tr

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

E- SERBEST BÖLGELER

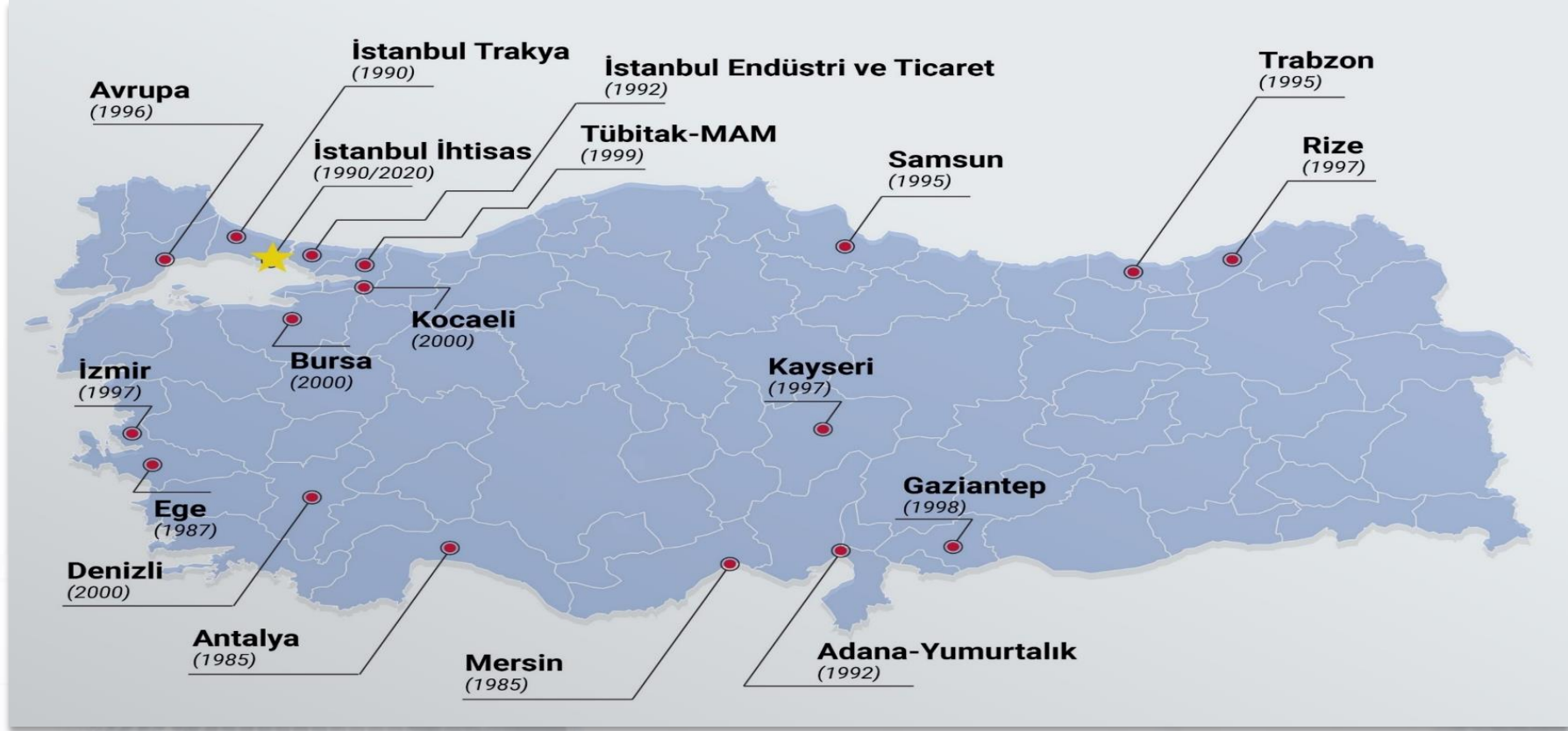

Serbest Bölgelerin Sağladığı Avantajlar

- Üretici Kullanıcılar İçin Vergi Avantajlarından Yararlanma İmkânı
- Orta ve Uzun Vadede Geleceği Planlayabilme İmkânı
- Kâr Transferi İmkânı
- Ticaret Kolaylığı İmkânı
- Gümrük Vergisi Prosedüründen Arındırılmış Ticari Faaliyet İmkânı
- AB ve Gümrük Birliği Kriterlerinin Gerektirdiği Serbest Dolaşım Belgelerinin Temini İmkânı
- Eşitlik Prensipleri
- Zaman Kısıtlaması Bulunmaması
- Pazar İhtiyaçlarına ve Şartlarına Göre Serbestçe Belirlenecek Ticari Faaliyet İmkânı
- Gerçekçi Bir Enflasyon Muhasebesi İmkânı
- Yerli ve Yabancı Tüm Pazarlara Erişim İmkânı
- Azaltılmış Bürokratik Prosedür ve Dinamik İşletme Yönetimi
- Stratejik Avantaj
- Her Türü Ticari ve Sınai Faaliyete Uygun ve Ucuz Altyapı İmkânı
- Tedarik Zinciri İmkânlarından Yararlanma Kolaylığı

Serbest Bölgeler

- 18 Serbest Bölgede 2022 yılı Ekim ayı itibarıyla 90.412 kişilik istihdam sağlanmıştır.
- Batı Anadolu Serbest Bölgesi 08.09.2021 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 4482 sayılı Karar ile ilan edilmiş olup; bölgeyi kurup işletmekle yetkilendirilen Batı Anadolu Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi A.Ş. tarafından bölgenin faaliyete geçirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına başlanmıştır.

İhtisas Serbest Bölgeleri

- Ülkemizin Ar&Ge, katma değer ve yüksek teknoloji içerikli mal ve hizmet ihracatı payının artırılması amacıyla Bakanlığımızca İhtisas Serbest Bölgeleri projesi hayata geçirilmiştir.
- Bu kapsamda, 20/02/2020 tarihinde İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi ilan edilmiştir.
- İhtisas Serbest Bölgelerinde 2635 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile yazılım ve bilişim sektöründe olgunlaşmış ve ihracata yönelmek isteyen Ar&Ge yoğun, yüksek katma değerli, inovasyon ve teknoloji odaklı yatırımlara daha geniş imkânlar ile istihdam ve kira destekleri sağlanmaktadır.
- Bu bölgelerde yazılım ve bilişim sektörlerinde yapılacak yatırımlar öncelikli yatırım konuları arasına alınmış ve 5. bölge yatırım teşviklerinden yararlanmaları sağlanmıştır.
- Önümüzdeki dönemde de katma değerli ve yüksek teknoloji içeren farklı sektörlerde yeni İhtisas Serbest Bölgeleri'nin hayata geçirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir.

Serbest Bölgelerin Ticaret Hareketleri (Milyon ABD Doları)

Milyon Dolar	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Yurt içinden Bölgelere	2,887	2,732	2,205	2,125	2,376	2,563	2,665	2,574	3,466
Bölgelerden Yurt dışına	7,701	7,958	7,494	7,041	7,525	8,147	7,978	7,727	9,755
Yurt dışından Bölgelere	7,490	7,059	6,550	5,868	6,404	6,453	5,633	7,028	7,073
Bölgelerden Yurt içine	5,162	4,683	4,012	3,999	4,073	3,766	3,379	4,729	4,325
*TOPLAM TİCARET HACMİ	23,240	22,432	20,261	19,033	20,378	20,929	19,656	22,058	24,618

Kaynak: Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü

*Ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı

- **2022 yılı Ocak-Ekim döneminde serbest bölgelerde gerçekleşen ticaret akışlarının yönlerine göre toplamı 26,7 milyar dolar olmuştur.**

Serbest Bölgelerde Sektörel Yoğunlaşma

İstanbul İhtisas Serbest Bölgesi	Hizmet ve Yazılım
Antalya Serbest Bölgesi	Yat İnşa, Medikal
Kocaeli Serbest Bölgesi	Gemi İnşa
Avrupa Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Mersin Serbest Bölgesi	Hazır Giyim
Bursa Serbest Bölgesi	Otomotiv
İzmir Serbest Bölgesi	Deri
TÜBİTAK – MAM Teknoloji Serbest Bölgesi	AR&GE
Adana Yumurtalık Serbest Bölgesi	Gemi Tamir ve Bakım

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

F- İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticari İlişkiler

➤ İkili Ticari İlişkiler

Avrupa, Asya-Pasifik, Avrasya, Orta Doğu ve Kuzey Afrika, Sahra Altı Afrika, Amerika

➤ Bölgesel Ticari İlişkiler

AB, EİT, D8, KEİ, İİT, İSEDAK

➤ Çok Taraflı Ticari İlişkiler

DTÖ, G20

Serbest Ticaret Anlaşmamız Olan Ülkeler

1. EFTA (Norveç, İsviçre, İzlanda, Liechtenstein) (1992)
2. İsrail (1997)
3. Makedonya (2000)
4. Bosna Hersek (2003)
5. Filistin (2005)
6. Tunus (2005)
7. Fas (2006)
8. Mısır (2007)
9. Arnavutluk (2008)

10. Gürcistan (2008)
11. Karadağ (2010)
12. Sırbistan (2010)
13. Şili (2011)
14. Güney Kore (2013)
15. Morityus (2013)
16. Malezya (2015)
17. Moldova (2016)
18. Faroe Adaları (2017)

19. Singapur (2017)
20. Kosova (2019)
21. Venezuela (2020)
22. Birleşik Krallık (2021)
23. Pakistan *
24. Katar *
25. Lübnan *
26. Sudan *
27. Ukrayna *

(* İç onay sürecinde

Serbest Ticaret Anlaşması Müzakeresi Devam Eden Ülkeler

Aktif Müzakereler

1. Japonya
2. Tayland
3. Endonezya
4. Birleşik Arap Emirlikleri

Diğer Müzakereler

1. Meksika
2. Ekvator
3. MERCOSUR
4. Peru
5. Kolombiya
6. Kamerun
7. Körfez İşbirliği Konseyi
8. Cibuti
9. Seyşeller
10. Somali

G-20 Dönem Başkanlığı

- ABD, Almanya, Arjantin, Avrupa Birliği, Avustralya, Brezilya, Çin, Endonezya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Hindistan, İngiltere, İtalya, Japonya, Kanada, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan ve Türkiye'den oluşmaktadır.
- G-20 ülkeleri, dünya ekonomisinin %80'ini; küresel ticaretin %75'ini ve dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisini temsil etmektedir.
- G-20 Dönem Başkanlığı her sene bir üye ülke tarafından yürütülmektedir. G-20 Dönem Başkanlığı 2019 yılında Japonya tarafından üstlenilmiştir. 2020 yılında Dönem Başkanlığını Suudi Arabistan yapmıştır. 2021 yılında G-20 Dönem Başkanlığını İtalya yürütmüştür. 2022 yılında ise G-20 Dönem Başkanlığını Endonezya yürütmektedir.

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

İKİLİ, BÖLGESEL, ÇOKLU VE ÇOK TARAFLI TİCARET

Ticaret Bakanlığı Yurt Dışı Teşkilatı

Hâlihazırda **119** ülke, **179** Merkezde (**3**'ü Daimi Temsilcilik) **179** Ticaret Müşaviri/Ataşesi görev yapmaktadır.